הלכה · משנה תורה · מפרשים · מגדל עוז · ספר קניין

מגדל עוז על משנה תורה, הלכות מכירה

רבנו שם טוב אבן גאון

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מגדל עוז על משנה תורה, הלכות מכירה

רבנו שם טוב אבן גאון

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מגדל-עוז-על-משנה-תורה-הלכות-מכירה/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פרק ב 5
פרק ג 6
פרק ד 8
פרק ה 11
פרק ו 12
פרק ז 14
פרק ח 16
פרק ט 17
פרק י 17
פרק יא 19
פרק יב 21
פרק יג 21
פרק יד 25
פרק טו 25
פרק טז 26
פרק יז 27
פרק יח 28
פרק יט 28
פרק כ 29
פרק כא 30
פרק כב 32
פרק כג 34
פרק כד 35
פרק כה 38
פרק כו 38
פרק כז 39
פרק כח 39
פרק כט 40
פרק ל 43

פרק א

הלכה א
המקח אינו נקנה וכו' עד וכן בנותן מתנה ומקבלה. במציעא פ' הזהב (דף מ"ט):

הלכה ב
אבל אם נקנה המקח עד או בשטר או בחזקה. במציעא פ' הזהב ובבתרא פרק המוכר ופ"ק דקדושין:

הלכה ד
כיצד בכסף עד שיתן את הדמים. הכל פ"ק דקדושין (דף כ"ו):

הלכה ח
כיצד בחזקה מכר לו בית כו' עד אע"פ שאינו בפני הבעלים. בנזיקין פרק שור שנגח את הפרה ובב"ב פרק חזקת הבתים ובקדושין פרק קמא (דף כ"ו):

הלכה ט
המוכר בית לחבירו וכו' עד וכשהחזיק יקנה. פרק שור שנגח את הפרה (דף נ"ב):

הלכה י
כיצד המחזיק וכו' עד וכן כל כיוצא בזה. פרק חזקת הבתים:

הלכה יג
המוכר שדה לחבירו עד ויסוב בה. בבא בתרא פ' המוכר פירות ובקדושין פ"ק:

הלכה טו
היתה הקרקע צחיח סלע עד משאר התשמיש: כתב הראב"ד ז"ל הא מלתא לא מיחוורא וכו': **ואני** אומר זאת ההלכה עיקרה פרק חזקת הבתים ורשב"ם ורבותינו בעלי התוס' ור"י אלפס ורבינו יהוסף הלוי בן מג"ש וגם הר"מ ז"ל מקוצי כלם קבלו ופירשו כלשון ר"מ ז"ל וגם אנחנו כך קבלנוה ומה שפירש הראב"ד ז"ל איני יודע אם היתה כך סברתו או קבלתו והרוצה יקבל:

הלכה טז
המוכר קרקע לחבירו וכו' עד יכול לחזור בו: כתב הראב"ד ז"ל כל זה הולך על הדרך שכתב עכ"ל: **ואני** אומר אמת הוא גם את זה לעומת זה פרק חזקת הבתים (דף ל"ה) אתמרא ומר לטעמיה ומר לטעמיה. ולי נראה כי זאת מורה על הראשונה להנצל מקושיית הראב"ד ז"ל שהרי זרעה עשה בה תועלת הקרקע ונרה לא עשה בה ולא כלום וכן לקיטת פירות לא הועיל באילן במעשיו ובזמירה הועיל ועשה בו מעשה אלמא

הועילהו דבר והפכו למען תדע כי הכל שוה בקניין הקרקע וכדברי ר"מ ז"ל והראשונים נ"ע שעמדו בשיטה אחת:

וכן אם אסף המוכר עד ונעשו פירותיה שלו. פרק חזקת הבתים:

הלכה יז

עכו"ם אינו קונה בחזקה עד נתינת הכסף. בב"ב פרק חזקת הבתים (דף ל"ה) ופ"ב דבכורות:

וישראל הבא מחמת עכו"ם כו' עד ויש להן אונאה. פרק חזקת הבתים:

הלכה יח

כשם שהקרקע נקנית בכסף עד ואין אחד מהם יכול לחזור בו. בנזיקין פרק מרובה:

הלכה יט

המוכר לחבירו י' שדות עד סוף הפרק. פ"ק דקדושין (דף כ"ז) וב"ב בפ' המוכר את הבית (דף ס"ו):

פרק ב

הלכה א

עבד כנעני כו' עד הגביה את רבו קנאו. פ"ק דקדושין וגם פ"ב דבכורות מייתי בבא קמייתא דהני פיסקי:

וכן אם הגביה הרב את העבד קנהו: כתב הראב"ד ז"ל נראה מדבריו וכו': **ואני** אומר גם ברוך יהיה שהשלים חובתו שחייב אדם לומר כלשון רבו:

הלכה ג

תקפו והביאו אצלו כו' עד או ישתמש בו כדרך שביארנו. פ"ק דקדושין (דף כ"ב) והביאור בזה הפרק:

ואם החזיק בו עד ואע"פ שלא תקפו. פ"ק דקדושין שם:

הלכה ה

הבהמה בין דקה כו' עד משוך וקנה. פ"ק דקדושין (דף כ"ה) ובב"ב פרק המוכר את הספינה (דף פ"ז):

הלכה ז

המוכר עדר לחבירו עד שלא בפניו. בנזיקין פרק שור שנגח את הפרה:

הלכה ח

האומר לחבירו משוך ותקנה וכו' עד בעת שימשוך או יחזיק: כתב הראב"ד ז"ל זהו דבר תימה וכו': **ואני** אומר אין הנדון דומה לראיה דהנהו כולהו משמען לזכות בהן לאלתר אחת מכם תתקדש לי לאלתר משמע ומה שלא אמר מקודשת לי מפני שלא בירר אי זו מהן עד שיודע אם רוצות בכך אם לאו שאין אשה מתקדשת אלא לרצונה וכן עקוץ תאנה מתאנתי ותקנה לך מבנין נפעל כלומר בעקיצה זו תהיה קנויה לך גנבתי מיד ולאלתר וכן יטול ויזכה ויחזק ויקנה לאלתר משמע אלא מאחר שמדבר בנסתר צ"ל ביו"ד של אית"ן דמשמע לעתיד למי שאינו רוצה לדקדק, אבל מ"ש ר"מ ז"ל בנמצא מדבר ושני דברים אמר לו דמשמע חזק ואח"כ תקנה או משוך ואחר כך תקנה כשאומר לך וזה ודאי לא קנה, וראיה יש לי לדבריו פ"ק דמציעא גמרא מתני' דשנים רוכבין כו' דבעי ר' אלעזר משוך בהמה זו לקנות כלים שעליה מהו ומתמה תלמודא לקנות מי קאמר ליה קני ע"כ. אלמא פשיטא ליה לתלמודא דלעתיד לא קנה עד דא"ל קני לאלתר כדברי ר"מ ז"ל וזה פשוט:

הלכה ט

האומר לחבירו משוך פרה זו וכו' ואם אמר לו קנה מעכשיו וכו' וכל האומר ע"מ כאומר מעכשיו: כתב הראב"ד ז"ל נ"ל אם הפרה עומדת וכו': **ואני** אומר דהיינו טעמא דכיון דלא אמר מעכשיו במאי יקנה במשיכה כבר כלתה שמירתו וכבר חילקו התוספות במס' כתובות בין זו לההיא דקדושין:

הלכה י

המוכר בהמה לחבירו וכו' עד סוף הפרק. פ"ק דמציעא (דף ט'):

פרק ג

הלכה א

אחד הבהמה כו' עד שאין דרכו להגביה. פ"ק דקדושין (דף ל"ז) ובב"ב פ' המוכר את הספינה (דף פ"ו):

הלכה ב

כיצד המקבץ עצים עד וכן כל כיוצא בזה: כתב הראב"ד ז"ל זהו שאמרו הלוקח פשתן לא קנה וכו': **ואני** אומר כיון דהוא שבחיה ונעשה לו סניגור אין קטיגור ולא הניח לי מקום להתגדר בזה בלעדי אחזה גם את זה לעומת זה כי עיקר ההלכה ערוכה נכונה פרק המוכר את הספינה (דף פ"ו):

אבל אם היה הטעון של פלפלים עד וכן כיוצא בהם. פ' המוכר את הספינה:

הלכה ג

הספינה הואיל וא"א כו' עד שלא יקנה זה אלא במשיכה. פרק המוכר את הספינה (דף ע"ה ע"ו):

הלכה ד

נמצאת למד שהלוקח מטלטלין עד או בחזקה. הכל במציעא פ' הזהב (דף מ"ז) והביאור הוא פ"ח:

הלכה ח

המקנה קרקע ומטלטלין כאחד וכו' בד"א כשהמטלטלין כו' ואמר לו קנה אותן כו' ואם לא אמר לו קנה ע"ג קרקע קנה: כתב הראב"ד ז"ל זה ההפרש שכתב וכו': **ואני** אומר עיקר הלכה זו פרק קמא דקדושין (דף כ"ז) גמרא מתני' דנכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות כו' ומייתי לה נמי בב"ק פ"ק גמ' מתני' דשום כסף ושוה כסף כו' ולשתי הדעות יש פנים ופנים לפנים ויש לי פנים ללמד זכות על דברי ר"מ ז"ל דכולה סוגיין דפ"ק דקדושין הכי אזלא תדע דהא מעיקרא בעי אי בעינן צבורים אי לא ושקיל וטרי עלה טובא עד דפסיק והלכתא לא בעינן צבורין ובתר הכי נמי מיבעיא אגב ופשיט ופסיק הלכתא דאגב וקני בעינן צבורין לא בעינן וכי מעיינת בה שפיר הכי סלקא לך דהנהו כולהו בדלא אמר אגב וקני דבעינן צבורין והיכא דאמר אגב וקני לא בעינן צבורין וכן נמי סוגיין דפ"ק דנזיקין כולם מוקים תלמודא בשעומדין בתוכה אלמא צבורין יתד הוא שלא תמוט אא"כ היו במקום אחר וכדאמר ליה אגב וקני. ומה שהקשה הראב"ד ז"ל היינו דוקא אי הוה פסקא דתלמודא חדא בלחוד אבל הני פ"ק דקדושין תרתי פסקי נינהו מעיקרא פסק ש"מ לא בעינן צבורין ש"מ ובתר הכי בעי אי בעינן אגב ופסיק והלכתא צבורין לא בעינן אגב וקני בעינן ומדערבינהו בתר דפשטינהו ש"מ ה"פ צבורין לא בעינן כל זמן דאיכא אגב וקני דפשיטא דבעינן וכן משמע מלשון ר"י אלפס ז"ל בהל' קדושין דדעתיה כמ"ש ר"מ ז"ל:

וקרקע כל שהוא קונים על גביו כל מטלטלין שירצה. פ"ק דקדושין:

הלכה י

הקנה השדה לאחד כו' עד שנקנו אלו על גבו. פ"ק דקדושין (דף כ"ז) ופ"ק דנזיקין:

הלכה יא

המקנה עבדים וקרקעות כו' אע"פ שאמר לו כו' עד לדעת עצמו: כתב הראב"ד ז"ל ולמה בעי שיהיו בתוכה וכו': **ואני** אומר העומד בשיטת ר"מ ז"ל עומד על עמדו יפה ומה

שהקשה הראב"ד ז"ל מפרה וטלית שמעתין דפ"ק דנזיקין פריק לה דאיצטריך לאוקומי ההיא דעבד בכפות ולא אשכח טעמא ומשום טעמא דעבד אדעתא דנפשיה קא אזיל משא"כ בבהמות וחיות אע"פ שהן בעלי חיים וכ"ש בשאינן בעלי חיים. ומה שהקשה ממאה צאן ומאה חביות נמי תלמודא מקשי ליה בהדיה ומפרק לה בשמעתין דפ"ק דקדושין דקא פריך עלה ונזכינהו ניהליה במשיכה אגב אחר ופריק לא סמכא דעתיה סבר דילמא שמיט ואכיל והכי מסיק לה ומטונה נמי דהא מצינן נמי לתרוצי לקושיא קמייתא אלא שנויי דחיקי לא משנינן ופירוקא מעליא בעינן ואמינא כדעת ר"מ ז"ל פסיקנא כדכתיבנא מעיקרא:

הלכה יב

המקנה עבדים ומטלטלין עד או ימשוך הכלים עצמן. פ"ק דנזיקין:

הלכה טו

היה עציץ נקוב כו' עד כמו שביארנו. פ"ב דמס' גיטין (דף כ"ב) והביאור לעיל פ"א:

הלכה יז

כבר ביארנו שכל העומד ליבצר עד סוף הפרק. בב"ב פרק המוכר את הספינה והביאור לפניך פ"א:

פרק ד

הלכה א

כליו של אדם כו' עד או כמו שהונחו בתוך ביתו. פרק המוכר את הספינה:

לפיכך אין כליו וכו' עד אע"פ שהוא ברשות לוקח. בגיטין פרק הזורק (דף ע"ט) ובב"ב פ' המוכר את הספינה (דף פ"ח) מייתי לה וממדה של סרסור דקא דייקינן התם שמעינן נמי לקונה מדה שכתב והכל הסכימו שיפה כתב:

הלכה ג

מסירה אינה קונה אלא ברה"ר וכו' עד לרה"ר קנה: כתב הראב"ד ז"ל נ"ל שאין זה הדין בחפץ וכו': **ואני** אומר תמה אני על קושיא זו הפלא ופלא שכבר כתב ר"מ ז"ל פרק שני של אלו ההלכות שהספינה נקנית במסירה ולא במשיכה אלא אם כן הקפיד המוכר ואמר לו קנה במשיכה ונתן בו טעם לשבח קיים כדאיתא בפ' המוכר את הספינה להדיא וגם שאר אלו הדינין והמשיכה כולן מפורשין שם אין צריכין לפנים ולא זאת הקושיא לפני לפנים ולדעתי לא יצאה מפיו אלא שכתבוה על שמו:

הלכה ה

טעון של פירות כו' עד וכיוצא בו כמו שביארנו. עיקר אלו ההלכות פרק המוכר את הספינה והביאור לעיל פ"ג:

הלכה ז

היו הפירות בסימטא או בחצר של שניהם וכו' ואם אמר לו כור בל' סאה בסלע וכו' עד ואע"פ שלא מדד כמו שביארנו: כתב הראב"ד ז"ל ערבוב דברים אני רואה בכאן וכו': **ואני** אומר גם בזה אני אומר שלא יצא מפיו לעולם כי זה אינו ערבוב דברים אלא מחלוקת ישנה מפורסמת היא פ' המוכר את הספינה גמרא מתני' דהמוכר פירות וכו' וגרסינן עלה בגמרא (דף פ"ד:) א"ר אסי א"ר יוחנן מדד והניח על גבי סימטא קנה א"ל ר' זירא לר' אסי שמא לא שמע רבי אלא במודד לתוך קופתו א"ל דמי האי מרבנן כדלא גמירי אינשי שמעתא מודד לתוך קופתו מאי למימרא ושיילינן קבלה מיניה או לא קבלה מיניה ושקלינן וטרינן עלה טובא וכולה סוגיא בעי למפלגי בין מודד לתוך קופתו למודד על גבי קרקע ולא קמה לה וגם ר"י אלפס ז"ל השמיט כל אותה סוגיא מן ההלכות לפי שאינן קיימות אלא הביא ההלכות פסוקות כולן עד שהביא הא דרב ושמואל דאמרי תרוייהו כור בל' כו' ומייתי עלה לאותובי הא דתניא ברשות לוקח כיון שקיבל עליו מוכר קנה לוקח והא דרב ושמואל הלכתא היא ואוקמה בסימטא כדמוקי לה תלמודא לאוקמא נמי בכליו של מוכר וגם רבותינו בעלי התוס' ז"ל כך העמידוה והכריעוה כמו שהכריעה ר"י אלפס בהלכות ועל הדרך הזה הלך ר"מ ז"ל שהוא דרך רבותיו והביאה למעלה פ"ג והכותב על זה שהוא ערבוב נגרר אחר גירסת ר"ח ז"ל שגורס בה אם היתה מדה של אחד מהם ראשון ראשון קנה ואע"ג דלא נתמלאה המדה ופרקי' הכא במאי עסיקינן דא"ל הין בי"ב סלעים לוג בסלע וכדאמר רב הונא שנתות היו בהין הכא נמי שנתות היו במדה והוצרך להמשיך כל הסוגיא לפי זה, אבל הראשונים סומכין על הגירסא האחרת והעיקר אצלם אם פסק וכדמסיק תלמודא להדיא פסק סמכא דעתיה לא פסק לא סמכא דעתיה והיא דעת מוסכם ופשוט דרך הגמרא כפשוטה וגם ר"מ ז"ל כתב כל פסק ופסק בפ"ע בכל זה הפרק מתחלה וע"כ ועל דרך התלמוד. ולפי שכתב הכותב שהן ערבוב דברים צריך אני לבררן כדי שיראה המעיין איך בירר ר"מ ז"ל הסולת והניח הפסולת ואוכיח כל אחת ואחת על סדר הכותב. הראשון שאמר שלא פירש לאיזה כלי עירה, דע כי עשה זה וסתם בחכמה ולגלות כי דעתו כדעת רבותיו נ"ע בין עירה על גבי קרקע בין עירה לתוך קופתו כמ"ש דכיון שהגביה לאחר הפסק קנה בכ"מ וכדמוקי בריש שמעתין הגבהה קונה בכ"מ. והב' שעוסק בכלי של מוכר וא"כ אפילו מדד כל

הכור לא קנה ואפילו בסימטא אלא אפילו הכניסן לרשות לוקח, דע כי זה הכותב הלך אחר שיטתו שפרסמתי אבל ר"מ ז"ל כבר כתב למעלה שאם היו הפירות ברשות הלוקח כיון שקיבל עליו המוכר למכור קנה לוקח ואע"פ שעדיין לא מדד עכ"ל. וזה מפורש בסיפא דהא ברייתא דקתני ארבע מדות במוכרין וכו' עד ברשות לוקח כיון שקיבל עליו המוכר קנה לוקח. השלישי שהיה לו לכתוב שאפילו מדד לתוך כליו של לוקח הואיל ואמר לו כור בשלשים לא קנה ראשון ראשון, דע כי זה הכותב הלך גם בזה לפי שיטתו אבל ר"מ ז"ל כבר כתב בתחלת זה הפרק כי כליו של אדם בכ"מ שיש לך רשות להניחו קונה לו והיינו דרב אסי דתחלת שמעתין בהניח על גבי קרקע דאי בקופתו מאי למימרא וכולה סוגיין נמי מוקמא לה הכי ומצינא למימר ליה כדא"ל ר' אסי לר' זירא דמי האי מרבנן כדלא גמירי אינשי שמעתא כליו של לוקח מאי למימרא והא כליו היינו קופתו ומסיקנא כדכתיבנא כמה זימני דלא שנא מדד ונתן בסימטא ולא שנה נתן בקופתו קנה אלא ודאי ליכא לאוקומה אלא כדאוקמה ואכרעה ר"י אלפס ז"ל והעומדים בשיטתו:

הלכה ח

וכן המוכר יין או שמן לחבירו עד אין אחד מהן יכול לחזור בו. בפרק המוכר את הספינה (דף פ"ז):

הלכה ט

וכן פירות שהיו צבורין וכו' עד ברשות לוקח: כתב הראב"ד ז"ל והמדה של לוקח עכ"ל: **ואני** אומר הוא הולך לפי שיטתו ואנחנו לפי שיטתנו נאמר אם המדה של לוקח מאי למימרא כדכתיבנא בסמוך:

הלכה י

היתה המדה של אחד מהם וכו' עד על הרשמין שבה: כתב הראב"ד ז"ל קנה ראשון ראשון ואפי' בסימטא עכ"ל: **ואני** אומר גם בזה רומז ללכת אחרי שיטתו ואנחנו לפי שיטתנו פשיטא דבהכי מיירי מרישא דהאי ענינא ועד השתא וכדברירנא טעמא על לשון ר"ח ז"ל המוקדם פרטיי וגם בסמוך כוללו כללי:

הלכה יא

זה כלל גדול כו' עד וא"כ דמיו קצובין כמו שביארנו. פרק המוכר את הספינה והביאור בזה הפרק עצמו:

הלכה יג

לפיכך המושך חמרים עד סוף הפרק. פרק המוכר את הספינה (דף פ"ה:):

פרק ה

הלכה א

כל המטלטלין קונין זה את זה עד ולא הצריכו בו משיכה. הכל ב"מ פרק הזהב (דף מ"ד) ובבתרא פרק המוכר את הספינה:

הלכה ד

וכן ראובן שמכר מטלטלין עד ולא הצריכו בו משיכה: כתב הראב"ד ז"ל דבר זה אין לו שורש וכו': **ואני** אומר זו מחלוקת ישנה היא ויפה עשה שהלך בדרך רבותיו שחייב אדם לומר כלשון רבו ועיקר ההלכה פ"ק דקדושין ובב"מ פ' הזהב:

אבל אם היה לו חוב עליו שלא מחמת המכר וכו' עד שהמטלטלין נקנין בה: כתב הראב"ד ואפילו למי שפרע עכ"ל: **ואני** אומר עיקר זאת ההלכה פ' קמא דקדושין ופ' הזהב והכלל הגדול אצלנו שאין בה מי שפרע אלא במקום שחוזר מחמת שלא משך למאן דאמר משיכה קונה או שלא נתן את הכסף למ"ד מעות קונות אבל שאר הקניינין נעשו כהלכתן וכדבירנא לקמן במקומן בלשון ר"מ ז"ל שכתב כן והכי סלקא שמעתין פרק הזהב:

הלכה ה

הקרקעות והעבדים והבהמה עד ואחד מהם אין יכול לחזור בו. פ"ק דקדושין:

הלכה ו

אין קונין וכו' עד אלא בכליו של לוקח. הקנה אחד כלי למוכר עד טומאת בגדים, וכן אם אחז וכו' עד הרי זה קנה. פרק קמא דקדושין ובמציעא פ' הזהב ופ"ק וזה הביאור פ' כ"ב דהל' כלים:

הלכה ח

זה שכותבים בשטרות וכו' עד להוציא כליו של מוכר: כתב הראב"ד ז"ל ביה למעוטי מטבע עכ"ל: **ואני** אומר עיקר חילוקין אלו הן במציעא פ' הזהב (דף מ"ז) שלהי גמרא מתני' קמייתא דגרסינן א"ר ששת בריה דרב אידי כמאן כתבינן האידנא במנא דכשר למקני ביה במנא לאפוקי מדרב ששת דאמר קונין בפירות דכשר לאפוקי מדשמואל דאמר קונין במרוקא למקניא לאפוקי מדלוי דאמר בכליו של מקנה למקני ולא לאקנויי ביה רב פפא אמר למעוטי מטבע ורב זביד ואיתימא רב אשי אמר למעוטי איסורי הנאה א"ד ביה ר"פ אמר למעוטי מטבע דכשר רב זביד ואיתימא רב אשי אמר למעוטי איסורי הנאה אבל מרוקא לא איצטריך ע"כ. הנה עיניך רואות שפסק ר"מ ז"ל כרב אשי דהוא

בתרא לשתי הלשונות ומה אשיב שואלי דבר ללשון השגות אלא אם כן היה לו גירסא אחרת:

הלכה ט

זה הקניין א"צ להיות בפני עדים אלא אם היה בינו לבין חבירו קנה שלא הצריכה תורה עדים בדיני ממונות אלא לכופר אבל המוכר או הנותן או השוכר או המשאיל וכיוצא בהן א"צ עדים וכיון שקנה הקונה בדרך מן הדרכים שקונין בהן בין בהגבהה בין במשיכה בין במסירה בין בקניין בין בכסף בין בשטר או חזקה קנה ואע"פ שאין שם עדים: כתב הראב"ד ז"ל אין הכל מודים בקניין עכ"ל: **ואני** אומר אמת הוא שמחלוקת ישנה היא ור"ת ז"ל ורבותינו בעלי התוס' עמדו בשיטת ר"מ ז"ל בקידושין פרק האומר (דף ס"ח) ומדמסיק לה תלמודא לא איברו סהדי אלא לשקרי:

הלכה י

המוכר או הנותן עד דבר אחד כלל. בב"ב פרק יש נוחלין (דף קי"ד):

הלכה יד

הדברים שאין בהן ממש וכו' עד עיקר הידוע: כתב הראב"ד ז"ל אבל השתוף עצמו נקנה בקניין עכ"ל: **ואני** אומר עיקר ההלכה ריש ב"ב (דף ג') על מתני' דקתני השותפין שרצו לעשות מחיצה כו' דקא פריך תלמודא וכי רצו מאי הוי ומוקי לה בשקנו מידו והדר פריך נמי להדיא וכי קנו מידו מאי הוי קניין דברים בעלמא הוא. ומ"ש הראב"ד ז"ל סברא היא והרוצה לעשות יש לו אילן גדול על מה שיסמוך:

פרק ו

הלכה א

הפירות אע"פ שאין קונין בהן כו' עד לקנות בו שאר דברים. במציעא פ' הזהב (דף מ"ה) ופ"ק דקדושין והביאור בפרק שאחר זה:

הלכה ב

לשונות של זהב כו'. עד כמו שביארנו. פרק הזהב (דף מ"ה) והביאור פ"ה:

ואין אחד מהן נקנה וכו' עד כל הפירות. פ' הזהב:

הלכה ז

המטבע אין לו דרך וכו' עד במקום אחר. פ' הגוזל קמא (דף ק"ד) ופ' הזהב (דף מ"ו) ופ' חזקת הבתים (דף מ"ד):

אבל ראובן שהיה לו חוב עד קנה לו החוב. פרק חזקת הבתים (דף מ"ד):

הלכה ח

היו עומדין כו' עד יכול לחזור בו. פרק מי שמת:

ודבר זה אמרו חכמים עד לדין אחר. פ' מי שמת (דף קמ"ד) וסוף פ"ק דמס' גיטין (דף י"ד):

הלכה ט

היה ראובן חייב לשמעון עד בשאר חובו. פ' גט פשוט (דף קע"ד) וגם מאותה דמעמד שלשתן דפ' מי שמת משמע כן וכן פירשו רבותינו הראשונים נ"ע:

הלכה י

המוכר שטר חוב לחבירו עד ומסירה: כתב הראב"ד ז"ל יש שהקשה על זה וכו': **ואני** אומר עיקר הלכה זו פרק המוכר את הספינה והסברות רבות והפירושים לראשונים ולאחרונים נכונים ומר מאי דשמיע ליה קאמר ומר מאי דשמיע ליה קאמר:

הלכה יב

קניין השטרות בדרך הזאת וכו' עד ואפילו יורש מוחל: כתב הראב"ד ז"ל לא מן השם הוא זה אלא מפני וכו': **ואני** אומר זו מחלוקת ישנה בעיקר שמעתין דכתובות פ' הכותב (דף פ"ו) ובקדושין פ' האיש מקדש ורבים מישני אדמת עפר יקיצו לחיי עולם רש"י ורשב"א ורוב רבותינו בעלי התוספות עמדו בשיטת ר"מ ז"ל וגם מקצת אחרונים כך פירשום וגם מקצת מהראשונים והאחרונים נ"ע בשיטת הראב"ד ז"ל ואלו ואלו דברי אלהים חיים הם והאמת יורה דרכו:

הלכה יג

האשה שהכניסה שטר חוב עד אחר שמכרו. בב"ב פ' המוכר את הספינה:

כיון שהחזיק וכן המוכר קרקע וכתב השטר וכו' עד בכ"מ שהוא: כתב הראב"ד ז"ל והוא דאמר וקני עכ"ל: **ואני** אומר גם הלכה זו בב"ב פרק המוכר את הספינה ופ' מי שמת ומייתי לה בקדושין פ"ק והסברות רבו בה ובפירושה עד כי ר"י בעל התוס' ז"ל פירשה ואוקמה בשאמר לו אגב כדמסיק פ' המוכר אגב שאני והדברים מורים לי כדברי ר"מ ז"ל דכיון שאין הלוקח עמו היכי אמר לו קני:

הלכה טו

האומר זכו בשדה זו לפלוני עד סוף זה הפרק. פרק המוכר את הספינה (דף ע"ז):

פרק ז

הלכה א

מי שנתן הדמים עד יחזור הדמים. במציעא פ' הזהב:

הלכה ג

הנותן דמי המטלטלין וכו' עד אבל אם חזר בו וכו' עד וטול את שלך: כתב הראב"ד ז"ל אני לא ידעתי מאין לו זה ההפרש וכו': **ואני** אומר עיקר הלכה זו במציעא פ' הזהב (דף מ"ט) שלהי גמרא מתני' קמייתא דמי שפרע דגרסינן ההוא גברא דיהיב זוזי אשומשמי לסוף אייקר שומשמי הדרי בהו אמרו לית לן שומשמי שקול זוזך לא שקיל זוזי איגנוב אתו לקמיה דרבא אמר להו [כיון דאמרי לך שקול זוזך] לא מבעיא שומר שכר דלא הוי אלא אפילו שומר חנם נמי לא הוי אמרו ליה רבנן לרבא והא בעי לקבולי עליו מי שפרע א"ל אין ה"נ ע"כ. וכתב ר"י אלפס ז"ל בהלכות דהלכתא כרב פפא דאמר לא היו דברים מעולם ולא איתברר בגמרא מאי דיניה והסכים עם דעת רבינו האי גאון ז"ל דבההוא מעשה מוכר מיחייב באחריותו דבהלואה נינהו גביה דהא להכי יהבינהו ניהליה וכל אימת דלא קביל עליה מי שפרע לאו כל כמיניה דלימא ליה שקול זוזך דלא בעינא לאיחיובי בהו ומקבילנא עלי מי שפרע דעד דקביל עליה ברשותיה קיימי הילכך אי אתניסו משלם ואע"ג דמשלם כיון דאינו מעמיד לו מקח מקבל עליה מי שפרע עכ"ל בענין זה. ור"י אלפס ז"ל כתבו מפורש בריש שמעתין על דברי ר"י כמו שאני מעתיק בסמוך ובתורת לוקח כתב בספר מקח וממכר (בשער) שאם נאנס ורצה הלוקח לחזור בו חוזר ואינו מקבל מי שפרע שהרי אינו נותן לו כלום ולא תקנו מי שפרע אלא לחוזר בו ואינו רוצה ליטול מקחו עכ"ל וכ"כ מורי הרשב"א ז"ל על שמו בשמעתין ובההיא שמעתא דלעיל שאמרו כדרך שתקנו משיכה במוכרין כך תקנו משיכה בלקוחות והעיד שראה כתב ידו בזה ועל זה סמך ר"מ ז"ל כי כן ראוי שלא לחלוק על דברי הגאונים ז"ל שדבריהם דברי קבלה וגם פירש"י ז"ל וגם ר"ח ז"ל כאן בקדושין וכן דעת מורי הרשב"א ז"ל וכתב שכן הסכימו כל בעלי הוראה כי כל זמן שלא משך הלוקח מקחו ונאנס שנאנס למוכר ור"ת ז"ל הפריז על מדותיו שאפילו חוזר מחמת פחד אונס כעובדא דבי פרזק רופילא דשמעתין אין עליו מי שפרע שלא אמרו אלא החוזר משום יוקרא וזולא בלבד. ואתה עתה ראה גם ראה מה ראה הכותב שאמר כי לא ידע מאין לו זה ההפרש ואף כי הדעות רבות וחלוקות באלו ההלכות לכמה פנים וזה הדרך ישכון אור והיא דעת ר"מ ז"ל:

הלכה ד

מי שהיה לו חוב אצל חבירו וכו' לפיכך אם מכר לו קרקע וכו' עד בשעת המכר: כתב הראב"ד ז"ל לא ידעתי זה למה וכו': **ואני** אומר גם מורי הרשב"א ז"ל נתקשה בזה וכתב שאינו יודע על מה סמך אם על סוגיות הללו ר"ל נתנה לבלן וחברותיה שמתקשות עלינו ואין ראוי לדחות סוגיא מפורשת במקום עיקרה מפני דברים סתומים שאפשר להעמיס בהלכה עכ"ל. ולדעתי הוא סמך על דברי ר"י אלפס ז"ל שכתב בהזהב (דף מ"ד:) ריש שמעתין גבי פלוגתא דר"י ור"ל ושקיל וטרי אדר"י דאמר דבר תורה מעות קונות ומה טעם אמרו משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעליה ואקשינן סוף סוף מאן דשדא דליקה בעי שלומי אלא גזירה דילמא נפלה ליה דליקה באונס דאי מוקמת ליה ברשותיה מסר נפשיה טרח ומציל ואי לא לא טרח ומציל שמעינן מינה דכמה דלא משכיה לוקח לזביניה ואתניס דלמוכר אתניס ואית ליה ללוקח למימר תן לי את מקחי או תן לי את מעותי ואם היתה עלייתו של לוקח מושכרת למוכר אי אתניסו אתניסו ליה דטעמא מאי תקינו ליה משיכה שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה הכא ברשות דלוקח נינהו אי נפלה דליקה באונס איהו טרח ומציל להו ואע"ג דהני מילי לר"ש אינון מדר"ש נשמע לרבנן עכ"ל. ועוד כתב שם ומשכון לא קאי באבל אמרו חכמים דגרסינן בקדושין בפ"ק בני רב הונא בר אבין זבון ההיא אמתא בפריטי ולא הוו בהדייהו זוזי אותיבו נסכא עילויה לסוף אייקר אמתא אתו לקמיה דר' אמי אמר להו פריטי אין כאן נסכא אין כאן עכ"ל. למדנו מדבריו הראשונים דכל היכא דליכא למיחש לשמא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה אין אחד מהם יכול לחזור בו דאזלינן בתר טעמא ואנן סהדי בנדון שלפנינו דלא איחסרי משיכה כיון שהוא חייב לו זכה במה שבידו וכ"ש כשמכר לו קרקע דלא שייך בה טעמא דנשרפו חטיך ועוד דלאו בר משיכה הוא ובכסף הוא נקנה והא איכא, ומההיא דקידושין נמי למדנו דוקא משום דנסכא במשכון שויוה הא בפרעון קני ואין יכולים לחזור בהן ויפה עשה שהלך בדרך רבותיו. ועוד יש לי ראיה מהא דתניא פרק המוכר את הספינה גמ' מתני' דהקונה שם אילנות כו' ארבע מדות במוכרין כו' עד רעות ונמצאו רעות יפות ונמצאו יפות אין אחד מהם יכול לחזור בו אלמא כל היכא דליכא אונסין אין אחד מהם יכול לחזור בו ועוד דבשמעתין דפסק עד שלא מדד כו' בפ' בתרא דע"ז גמ' מתני' המוכר יינו דפשטיה מינה משמע להדיא דהיכא דפסק והכניסן לרשותו קנה והכא הא קיימי זוזי ברשותיה שהרי הוא חייב לו, ועוד דבכולה שמעתין דר"י ור"ל בפ' הזהב משמע להדיא דהיכא דלא מיחסר משיכה קנו כמ"ש ועוד ההיא גופא שהביא הראב"ד ז"ל לאו טעותא אלא ראיה גמורה היא ואע"ג דלגבי איסור רבית

מיירי ילפינן מינה לגבי קנייה דאי לאו דקנייה מאי קא עביד. ועוד יש לי ראיה לדבריו דומה בדומה ממש פסק איזהו נשך גמרא מתניתין דכיצד לקח ממנו חטים כו' דשקיל וטרי עלה עד דתניא הרי שנשה בחבירו מנה והלך ועמד על גרנו ואמר לו תן לי מעותי שאני רוצה ליקח בהם חטים ואמר לו מעות אין לי חטים יש לי שאני נותן לך צא ועשה עלי כשער של עכשיו ואני אעלה לך כל י"ב חדש אסור שלא כאיסרו בא לידו וא"ל אביי אי שלא כאיסרו בא לידו מאי איריא אין לו אפי' יש לו נמי כו' אלמא הוא היה נושה בו ומעות אין לו ואי סלקא דעתך לא קנה מאי איסורא איכא אלא ודאי אין לך כסף גדול ממה שבידו וכדאמרינן נמי לגבי נכסי הגר שמת הקודם בהם זכה ומי שהיה חייב זכה במה שבידו ושהביא הראב"ד ז"ל מקדושין א"ל שאני קדושין דבעינן דליתיב לה מידי בההיא שעתא ובזה נמצאו דברי ר"מ ז"ל נכונים ואם אינם פשוטים בגמרא נפרטים הם ע"פ הסברא:

הלכה ה

הלוקח מחבירו וכו' עד לקבל מי שפרע. פרק קמא דקדושין ופ' הזהב:

הלכה ו

מכר לו בדברים כו' עד כמו שביארנו בחזקה ובמשיכה. פרק הזהב ופרק אי זהו נשך והביאור פ"א ופ"ב:

הלכה ח

הנושא והנותן בדברים עד בדברים שקונין בהן. פרק הזהב (דף מ"ט):

הלכה י

הנותן מעות לקנות עד כמו שיתבאר בדין העסק. בקדושין פרק האומר (דף נ"ט) והביאור פ"א דהל' שלוחין ושותפין:

הלכה יג

ושלשה שנתנו מעות כו'. עד סוף הפרק. פרק איזהו נשך (דף ע"ד):

פרק ח

הלכה א

המוכר שדה לחבירו כו' עד ושאר הדמים עליו כשאר החובות. במציעא פרק הזהב ופ' השוכר את האומנין (דף ע"ז):

הלכה ג

מכר שדהו מפני רעתה כו' עד כדי שלא יחזור. פרק המוכר את האומנין (ריש דף ע"ח):

הלכה ד
וכן הדין למוכרי מטלטלין עד בין בקרקע בין במטלטלין. פ' הזהב והביאור הוא בזה הפרק:

הלכה ז
האומר לחבירו כשאמכור וכו' עד סוף הפרק. פ"ה דע"ז (דף ע"ב):

פרק ט

הלכה א
המוכר להקדש עד כמסירה להדיוט. פ"ק דקדושין (דף כ"ו):

הלכה ב
הגזבר שקנה להקדש וכו' ואם הוזלו הפירות וכו' עד מכח הקדש: כתב הראב"ד ז"ל א"כ אם רצה חוזר וכו': **ואני** אומר עיקר זאת הפיסקא פרק קמא דקדושין והרבה מקומות וביאור הראב"ד ז"ל ג"כ נכון:
וכן אם מכר חפץ של הקדש עד מי שפרע. פ"ק דקדושין:

הלכה ג
נכסי יתומים עד נתינת המעות. הכל בגיטין פ' הנזקין (דף נ"ב):

הלכה ז
בארבעה פרקים בשנה עד סוף הפרק. מס' חולין פרק אותו ואת בנו (דף פ"ג):

פרק י

הלכה א
מי שאנסוהו עד שמכר ולקח את דמי המקח אפילו תלוהו עד שמכר וכו' עד בפני העדים: כתב הראב"ד ז"ל טעה בזה בדברי הרב ז"ל וכו': **ואני** אומר ח"ו לומר שיטעה תלמיד בדברי רבו עודנו באבו וכ"ש גדול ורב ממזרח ומערב אלא הא לאו בהכי תליא מלתא אלא בפירושה דגמ' תליא מלתא ועיקר זאת השמועה פ' חזקת הבתים (דף מ"ו) גמ' מתני' דהאומנין אין להם חזקה כו' דמסקינן לדרב הונא דאמר הלכתא תליוה וזבין זביניה זביני ואוקימנא בדארצי ליה זוזי דסברא הוא דאגב אונסיה גמר ומקני. וכבר דקדקתי לשון הגמ' ולשון הרב ז"ל ואין ביניהם כחוט השערה והנה כתובה אות באות בגירסאות המיושרות ומקשי עליה מדרב ביבי דאמר קרקע אין לו אבל מעות יש לו ופרקינן להדיא דרב ביבי מימרא היא ומימרא לרב הונא לא ס"ל והראב"ד ז"ל יפרש

השמועה כפרשב"ם ז"ל דקושיא דרב ביבי משום דאמר קרקע אין לו אלמא משמע דתליוה וזבין זביניה לאו זביני, אבל ר"מ ז"ל מפרש מלתא דרב הונא דאמר זביניה זביני אע"ג דלא יהיב זוזי קמי סהדי וקשיא ליה מסוף מלתא דרב דימי דאמר אבל מעות יש לו ופשיטא לן דמעיקרא דרב ביבי לא קאי כרב הונא דהא אמרינן לעיל בשמעתין ורב ביבי מסיים בה ולא איצטריך ליה לאקשויי דמקרקע אין לו אלא אקשי ליה מסוף מלתיה דאמר אבל מעות יש לו משום דמשמע דיהיב ליה זוזי קמי סהדי ואע"ג דלית ליה קרקע והיכי קאמר רב הונא תרתי חדא דאית ליה זוזי ועוד דאית ליה קרקע ואע"ג דלא יהב ליה קמי סהדי דנהי דלא ס"ל כרב ביבי בקרקע ליסבור כוותיה דליהיב ליה דמי קמי סהדי ופריק דרב ביבי מימרא היא ומימרא לא ס"ל לרב הונא בכי הא כמו באידך דלעיל וממילא פשיטא לן דההיא דרב הונא דתליוה וזבין מכירה בדלא יהיב זוזי קמי סהדי כמ"ש ר"מ ז"ל ואע"ג דפריק אליבא דשמואל מודה שמואל היכא דיהיב זוזי הכי פירוש דיהיב זוזי בלא סהדי דעדיפי משטרא בסהדי ולא ארצי זוזי משום טעמא דכתיבנא דכיון דמטי הנאה לידיה סברא הוא דאגב אונסיה גמר ומקני ולהכי אקשי ליה לאלתר מדרב ביבי וכדפרישית דאי ס"ד דיהיב זוזי בעדים קאמר רב הונא א"כ דקארי לה מדשמואל מאי קארי לה והא שמואל גופיה בשטר לא קנה קאמר דמשמע בשטר לחודיה הוא דלא קנה הא בזוזי קנה והיינו טעמא דגזלן לא צריך מודעא ובאונס צריך מודעא משום דגזלן לא יהיב דמי ואונס יהיב דמי כדאיתא בכולי תלמודא מה בין גזלן לחמסן גזלן לא יהיב דמי חמסן יהיב דמי וכי דייקת לשון ר"מ ז"ל לקמן בהאי פירקא הכי משכחת לה דקרי ליה ומפרש אונס שהוא חמסן ומלתא דפשיטא היא דכיון דזוזי קא מקנו אע"ג דלא יהבינהו קמי סהדי כיון דמודה דקביל אמרינן ודאי גמר ומקני כיון דמטא ליה הנאה מזוזי ואגב אונסיה אא"כ מסר מודעא קמי סהדי ובזה עלו דברי ר"מ ז"ל על מכונם וזה נכון דאי ס"ד לפרושי דאונס וגזלן חד הוא ובחדא גוונא נינהו דתרוייהו יהבי זוזי א"כ קשיא דרב הונא אדרב הונא דרב הונא אמר לעיל בשמעתין גזלן אין לו ראיה והכא קאמר בתליוה וזבין זביניה זביני אלא ודאי על כרחין כדפרישית דגזלן לחוד דלא יהיב דמי ואונס לחוד דהיינו חמסן ויהיב דמי אישתכח דגזלן סתם ושלא מדעת בחמסן אפילו בדמי אי מסר מודעא וה"נ משמע בב"ק פרק הכונס צאן לדיר:

לפיכך אם מסר מודעא כו' עד ה"ז אונס. פרק חזקת הבתים (דף מ"ז):

ומעשה באחד ששכר פרדס וכו' עד וכן כל כיוצא בזה. במציעא פרק איזהו נשך ובבתרא פרק חזקת הבתים:

הלכה ה

בד"א באנס וכו' עד כמו שביארנו בהל' גזילה. בנזיקין פ' הכונס צאן לדיר (דף ס"ב) והביאור פרק י"א:

הלכה ו

עדי המודעא יש להם עד סוף הפרק. פרק חזקת הבתים והביאור פ"ה:

פרק יא

הלכה א

המקנה בין קרקע כו' עד וכבר ביארנו משפטי התנאים בהלכות אישות. במציעא פ' איזהו נשך (דף ס"ו) ופ' המקבל (דף ק"ד) ובבתרא פ' גט פשוט (דף קס"ח) ובנדרים פ"ג דנדרים והביאור פ"ו ופ"ד:

הלכה ב

בד"א כשקנה בדרך עד וכן כל כיוצא בזה. פרק איזהו נשך (דף ס"ו):

הלכה ד

לפיכך הנותן ערבון לחבירו וכו' ואם חזר בו המוכר עד ואסמכתא לא קנה: כתב הראב"ד ז"ל אין הכל מודים בזה וכו': **ואני** אומר הדן דבריו לכף זכות המקום ידינהו לכף זכות אמנם כבר כתבתי כמה פעמים בזה כי דעת ר"מ ז"ל ומנהגו בכל משנה תורה הזה מדרך ארוכה לקצרה והכל ע"פ הגמרא וגם בזה הדין כך הוא מפורש בפ' הזהב (דף מ"ח) והסברות רבות בה לגאונים ולאחרונים ז"ל בנדרים ושאר מקומות שרשמתי בתחלת זה הפרק רשום גם מחוברות אצלנו בשיטותינו:

הלכה ה

וכן מי שפרע מקצת חובו והשליש שטרו עד או שמא לא יהיה. עיקר זה הדין פ' גט פשוט (דף קס"ח) ומייתי לה בנדרים פ' ארבעה נדרים והרבה מקומות:

הלכה ז

כל האומר קנה מעכשיו וכו' עד וכן כל כיוצא בזה. פ' איזהו נשך:

הלכה ח

מי שמכר חצירו עד כל תנאי בקידושין. פ' האיש מקדש (דף מ"ט) ובכתובות פ' אלמנה ניזונת (דף צ"ו):

לפיכך אם ירד המטר כו' עד ודברים שבלב אינן דברים. תחלת הדין מציעא פ' השוכר את האומנין והביאו ר"י אלפס ז"ל בהלכות פ' אלמנה ניזונית וסופו גם פ' האיש מקדש (דף נ'):

הלכה י

מי שהקנה לחבירו כו' עד שקבע לו לא קנה. בקדושין פ' האומר (דף ס"ג):

וכן המוכר או הלוקח כו' עד וכן כל כיוצא בזה. הכל פ' איזהו נשך (דף ס"ו):

הלכה יג

אסמכתא שקנו מידו עליה עד והוא שיהיה בב"ד חשוב. עיקר זאת ההלכה פ' ד' נדרים ורבו הסברות כמ"ש אמנם הגאון ור"ח ז"ל כן הורו:

הלכה טו

המחייב עצמו בממון וכו' עד וכן הורו הגאונים. בכתובות ר"פ הנושא (דף ק"א:) ופ"ק דקידושין (דף ט'):

הלכה טז

חייב עצמו בדבר שאינו קצוב כגון שאמר וכו' וכן הורו רבותי ומפני מה הפוסק וכו' עד הנקנים באמירה: כתב הראב"ד ז"ל רבותיו הורו וכו': **ואני** אומר ידוע ומפורסם לכל כי הוא יודע אבל ר"ל שאין דעתו מתיישב בכך ולא ס"ל וגם מה שכתב וכשתעיין יפה הכל דרך אחד ר"ל שטרי פסיקאתא ודברים הנקנין באמירה דרך אחד הוא. ואתה עתה דע לך כי עיקר הלכה זו בכתובות (דף ק"א) ריש פרק הנושא גבי פלוגתא דר"י ור"ל בהאומר לחבירו חייב אני לך מנה דר"י אמר חייב ור"ל אמר פטור ושקיל וטרי אפלוגתייהו ואקשינן עליה דר"ל ממתני' דהנושא את האשה ופסקה עמו שיהא זן את בתה ה' שנים ואוקמא ריש לקיש בשטרי פסיקאתא וכדר' גידל אמר רב דאר"ג א"ר כמה אתה נותן לבנך כך וכך כמה אתה נותן לבתך כך וכך עמדו וקדשו קנו הן הן הדברים הנקנין באמירה ודעת ר"י אלפס וישיבתו הקדושה רבינו יהוסף הלוי אבן מיג"ש ור"מ במז"ל דלית הלכתא כר"ל לגבי ר' יוחנן בעיקר פלוגתייהו מ"מ מתניתין הכי איתא כדאוקמה ר"ל ולפיכך כתבה ר"מ ז"ל בזה הדרך שלא תקשה עליך ועשה כדרך הגמרא כי כן דרכו מוכחת ויש לי ראיה גדולה בגיטין פרק הניזקין גמרא מתני' דאין מוציאין לאכילת פירות כו' וא"ר חנינא טעמיה לפי שאין קצובין ואותביה רב הונא בר מנוח מהא מתו בנותיהן ניזונות מנכסים ב"ח והיא ניזונת מנכסים משועבדין מפני שהיא כבעלת חוב ופרקינן הכא במאי עסקינן בשקנו מידו ואקשינן תו אי הכי בנות נמי ופרקינן בשקנו לזו ולא קנו לזו ופרקינן מאי פסקה ומהדרינן בת אשתו דהואי בשעת קניין מהני לה

קניין בתו דלא הואי בשעת קניין לא מהני לה קניין ומהדר תלמודא תו לאוקומה בטעמי אחריני ומיהו לכולה סוגיין בת אשתו מיירי בקניין ודומיא דבתו דזכתה בשעת נשואין למיכל בתנאי ב"ד שהן הן הדברים הנקנין באמירה א"כ הם הם שטרי פסיקאתא והם הם שטרי אקנייתא לענין זה. גם רואה אני ר"ח ז"ל שפירש שם תיובתא דרב הונא בר מנוח לכולהו ועמד גם בשיטת ר"מ ורבותינו ראשונים ואחרונים נ"ע עמדו בשיטתם למדנו שדברי ר"מ ז"ל ורבותינו נ"ע מפורסמים אמתיים וכמ"ש ר"י אלפס ריש פ' הנושא וקורא לו גודר פרץ נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ:

הלכה יח

בשהיו חכמי ספרד כו' עד סוף הפרק. הלכה למעשה אתא לאשמועינן כי זה הדרך ישכן אור:

פרק יב

הלכה א

אסור למוכר או לקונה עד במדת חסידות. הכל במציעא פרק הזהב:

הלכה יג

המוכר לחבירו שוה ד' בה' כו' עד סוף הפרק. הכל פרק הזהב והביאור תוך הפרק:

פרק יג

הלכה א

המחליף כלים בכלים וכו' עד יש להם הונייה: כתב הראב"ד ז"ל דבר זה לא ידעתי מאין לו וכו': **ואני** אומר יהא רעוא דכל כי הני מילי מעלייתא לימרו מן שמאי וברי לי כי מכח אותה פיסקא שהיא שנויה ריש פרקין דהזהב והכי מסיים בה רב ירמיה בשם רב אפילו צבור בצבור קנה רבי בון בר מונה בשם רב המחליף אמטרקלין באמבורקלין קנה ר' זעירא רב יהודה בשם שמואל לזה פרה ולזה חמור והחליפו זה בזה ומשך בעל החמור את הפרה ובא בעל הפרה למשוך החמור ומצאה שבורה בעל החמור עליו להביא ראיה שהיתה חמורו שלימה בשעה שמשך ומאן דלא סבר הדא מלתא לא סבר בנזיקין כלום אמר ר' זירא ליכא סבר הדא מלתא וליכא סבר בנזיקין כלום ע"כ. ואמטרקלין באמבורקלין הן מינין משונין כמ"ש הוא ז"ל אפי' מחט בשיריים או טלה בסוס. ובירושלמי דקדושין בדקתי ומצאתי גמ' מתני' דכל הנעשה דמים באחר כו' גרסינן תמן תנינן זה הכלל כל המטלטלין קונין זה את זה רבי בא רב הונא בשם רב

אפי' צבור בצבור א"ל ר' אלעזר לא שנינו אלא כל שנעשה דמים באחר בלבד דבר שהוא צריך לשום אתיא דרב הונא כר"י ור' אלעזר בשיטתיה דתנינן תמן האחין והשותפין שחייבין בקלבון פטורין ממעשר בהמה ושחייבין במעשר בהמה פטורין מן הקלבון א"ר אלעזר והוא שחלקו גדיים כנגד תיישים ותיישים כנגד גדיים אבל אם חלקו גדיים כנגד גדיים ותיישים כנגד תיישים [הוא חלקו משעה ראשונה א"ר יוחנן ואפילו חלקו גדיים כנגד גדיים תיישים כנגד תיישים] כלקוחות הן דתנינן תמן הלקוח והניתן לו במתנה פטור ממעשר בהמה האחין והשותפין שחייבין בקלבון פטורין ממעשר בהמה כשחלקו וחזרו ונשתתפו ושחייבין במעשר בהמה פטורין מן הקלבון בשלא חלקו רבינא [בשם רב יהודא] בשם שמואל לזה פרה ולזה חמור החליפו זה בזה כו' עד בשעה שמשך פרה כסוגיין דמציעא שהעתקתי ונותן טעם המוציא מחבירו עליו הראיה חוץ מן החליפין ומאן דלא סבר כו' עד כלום ושקיל וטרי לסיועי לר' זעירא ודחי ליה עד דגרסינן רב המנונא רב אדא בר אחוה בשם רב מכר לו פרה בדמים דחוקין א"ל הב לי אינון פריטיא א"ל מה את בעי מנהון א"ל מזבן לי חמור משך בעל הפרה החמור לא נקנית הפרה חמור מהו שיקנה רבי בא אמר נקנית ר' יוסי אמר אינה נקנית סבר רבי אבא דאינון חליפין ולית אינון חליפין רבי מנא בשם רבי יוסי פעמים שתחלת מקח לזה ותחלת מקח לזה היך עבידא מכר לו פרה בדמים סמכיה גבי חדא פריטיא (ס"א טראפיזטא) למחר אשכחיה קאים תמן א"ל מה את קיים עביד הכא א"ל בעינן אינון פריטיא א"ל מה את בעי מנהון א"ל למזבן לי חד חמור א"ל הרי חמור לפניך משך זה לא קנה זה משך זה לא קנה זה אלא זה קנה לעצמו וזה קנה לעצמו ע"כ. ואשכחן דף נ"ח גמ' מתני' דאלו דברים שאין להם אונאה כו' דתניא ר' יהודה אומר אף המוכר ס"ת אין לו אונאה לפי שאין קץ לדמיה בהמה ומרגליות אין להם אונאה מפני שאדם רוצה לזווגן א"ל והלא כל אדם רוצה לזווגן ור' יהודה אמר לך הני חשיבי ליה והני לא חשיבי ליה ועד כמה אמר אמימר עד כדי דמיהן תניא ר' יהודה בן בתירא אומר אף המוכר סוס וסייף וחטיטים במלחמה אין להם אונאה משום שיש בהן חיי נפש ע"כ. ובירושלמי נמי הכי גרסינן לה אלמא מדקאמר לר"י הני חשיבי ליה והני לא חשיבי ליה שמעינן דאזלינן בתר אומדנא וכ"פ ר"י אלפס ז"ל ורבים ראשונים ואחרונים נ"ע וגם ר"מ ז"ל כן פסק לפנינו בזה הפרק. ואחר הצעה זאת אובין לפניך אחת לאחת למצוא חשבון. כי מ"ש ר"מ ז"ל תחלה שהמחליף כלי בכלי אין לו אונאה כו' היינו כר' בון בר מונה בשם רב דאמר המחליף אמטרקלין באמבורקלין קנה כלומר אע"ג דאית בהון אונאה דאל"כ מאי קנה ומאי קמ"ל וכדמפרש טעמא בגמ' לר' יהודה דהני חשיבי ליה והני לא חשיבי ליה

ומ"ש עוד בהמה בבהמה אפי' טלה בסוס היינו כי מתני' דכל הנעשה דמים באחר כו' וכדרבינא בשם שמואל וכדמסיק בקדושין ומציעא המוציא מחבירו עליו הראיה חוץ מן החליפין כו' ואע"ג דר' זעירא פליג עלה הא בעי תלמודא לסיועיה וקא דחי ליה תלמודא ולא קא סלקא ליה דעתיה אליבא דהלכתא ופ' המדיר מייתינן לה ופסקה ר"מ ז"ל פ"ב ופ"ה מהלכות אלו ומ"ש עוד פירות בפירות אליבא דהלכתא היינו כר"י דרב הונא קאי כוותיה ואע"ג דפליג עליה ר' אלעזר אין הלכה כתלמיד במקום הרב דר"י רב הוא לגבי רבי אלעזר ומדמפליג בדר' אלעזר בין גדיים לתיישים מכלל דלר"י לא שנא ומהנך עובדי נמי שמעינן טעמא דשומר שכתב ר"מ ז"ל וכדאסקינן מתני' דכל הנעשה דמים וכו' בכל דוכתא כל הנישום ושהקשה הראב"ד ז"ל וחשב לחלק בין קניה לאונאה כבר תירצתי אותה דאי ליכא אונאה מאי קנה ולא קנה שייך בה הרי שלהם מונח לפניהם ומעובדי דבהמה שמעינן צבורי פירות וכולא תלמודא בשחמתית ונמצאת לבנה כו' ושאר דיני אונאה רובן בפירות אשכחן להו וסתמא נמי דמתני' בפלוגתא דהזהב קונה את הכסף אי פירא הוי אי טיבעא הוי והאונאה דקתני עלה במתני' אהכי קאי נמצאו בזה דברי ר"מ נכונים:

הלכה ב

הלוקח בדמים כו' עד כמו שביארנו. פרק הזהב והביאור פי"ב:

וה"ה ללוקח פירות כו' עד חמור מישראל. פרק הזהב:

הלכה ח

אלו דברים שאין להם הונאה עד לראיה שבהן. פ"ק דנזיקין (דף י"ד ע"ב) ובמציעא פרק הזהב ופרק קמא דערכין (דף ב') ובהלכות הרב ז"ל פרק האיש מקדש:

עמיתך ולא הקדש בד"א כו' עד חמור מהן. פ"ב דבכורות ופרק האיש מקדש:

הלכה יא

נ"ל שב"ד שמכרו קרקע וכו' וכן הדין באפטרופוס כו' עד כדין הדיוט: כתב הראב"ד ז"ל לפי ענין דבריו וכו': **ואני** אומר דבר זה מן המתמיהין כי מה שהצריכו דבר זה היינו דוקא בשום היתומים שהצריכו הכרזה בבוקר וערב כדאיתא בערכין פירקין דשום היתומים ומיירי כשהיו היתומין חייבין כתובת אשה או חוב וצריכין ב"ד לשום מנכסיהן להם לפורען וכדמוכחא כולה סוגיא התם ובכל דוכתא מכמה אנפי דמפרשי התם וכדאסיקנא כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו ע"מ לפרוע בעל חוב את חובו או ליתן לאשה בכתובתה דאיכא דניחא ליה בבעל חוב ואיכא דניחא ליה בכתובת אשה אבל מ"ש ר"מ ז"ל שנראה בעיניו היא מכירה שב"ד מוכרין לצורך היתומים כגון לפרנסתן

או למזונתן או שאר צרכיהן ולאו היינו שומא אלא מכירה וכן דקדק ר"מ ז"ל בלשונו פקח עיניך וראה ולא הזכיר בו שומא והדעת נותנת שאילו בשומא היה מדבר מה צורך שיכתוב נ"ל כבר דיניו מפורשין בתלמוד וגם הוא ז"ל פרטן פי"ג דהל' מלוה ולוה וגם שם היה לו לכתוב זה אילו בשומא היה מדבר ולא בכאן בהלכות מכירה אלא ודאי התם שומא הכא זביני ומה שנתן טעם הוא סברא ולא גמרא ולהכי מסברא אימא איפכא שכל אדם יודע שב"ד אביהן של יתומים ומיקרבא דעתייהו לגבייהו לזכותייהו ואיהו גופיה נמי לא קפיד מימר אמר יתומים נינהו דמנאי אזיל לדידהו אזיל ומצוה קא עבידנא וניחא לי דליהנו אינהו מדידי ולא אהני אנא מדידהו כי מרחמם ינהגם ועל מבועי מים ינהלם ולכך זכה ר"מ ז"ל בסברתו:

הלכה יב

האחין והשותפין עד מכרן בטל. פרק האיש מקדש (דף מ"ב):

הלכה יג

הבהמה והמרגלית וכו' עד בנכסי עצמו כמו שביארנו. פרק הזהב (דף נ"ו) והביאור הוא בזה הפרק:

הלכה יד

כשם שאין לקרקעות וכו' עד אין לו הונייה. פ' הזהב (דף נ"ז):

הלכה טו

השוכר את הפועל כו' עד אין בהן הונייה. פ' הזהב גמרא מתני' דאלו דברים שאין להם הונייה בעי ר' זירא שכירות יש לה אונאה או אין לה אונאה ואסיק אביי ממכר אמר רחמנא והאי ביומה מכירה הויא ודקדקו מזה מפרשים ראשונים ואחרונים נ"ע זה הדין שפסק כאן ר"מ ז"ל וכ"כ הר"מ מקוצי וכן הסכים מורי הרשב"א ז"ל:

הלכה טז

שכרו לזרוע לו קרקע עד צד הקרקע שיש כאן. פ' הזהב ופרק ר' ישמעאל:

הלכה יז

השוכר את הכלים עד סוף הפרק. פרק הזהב ולשון ספרא אל תונו איש את אחיו זו אונאת ממון, עוד שם כשהוא אומר לא תונו איש את עמיתו הרי אונאת דברים אמורה כיצד אם היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים היו חלאים באים עליו לא יאמר לו כדרך שאמרו חביריו לאיוב הלא יראתך כסלתך וגו' זכר נא מי הוא נקי אבד וכו' ראה חמרים מבקשים תבואה לא יאמר לכו אצל פלוני והוא יודע שאין לו לא

יאמר לו בכמה חפץ זה והוא אינו רוצה לקנות. ולשון מכילתא (פרשת בהר) וגר לא תונה בדברים ולא תלחצנו בממון ע"כ:

פרק יד

הלכה א

כבר ביארנו שהנושא ונותן כו' עד לרשות מלך אחר בא"י. הכל בב"ב פ' המוכר את הספינה (דף פ"ט):

הלכה ט

רשאין בני העיר לקוץ עד החכם משלם. פ"ק דב"ב:

הלכה יב

כשם שהונייה וכו' עד סוף הפרק. הכל פ' הזהב (דף נ"ח):

פרק טו

הלכה א

המוכר לחבירו במדה או במשקל וכו' כיצד מכר לו מאה וכו' עד לאחר כמה שנים: כתב הראב"ד ז"ל אינו מחוור פעמים שאין המקח נקנה וכו': **ואני** אומר טוב עין הוא יבורך כי נתן מלחמו לדל וביקש עילה ומצא מקום להשמיענו חדוש אך אין כאן תפיסה והשגה כלל ואין הנדון דומה לראיה כי מ"ש ר"מ ז"ל הוא מפורש פרק הזהב ומה שהראב"ד ז"ל חידש ואמר כי מקדושין שרשו לו ידעתיו בברי מקומו הייתי מפרש אבל הואיל וסתמו סתמו ונמוקו עמו ואשר התניתי בהקדמה ת"ל הריני מקיימו והרוצה לדקדק ידקדק על דרך ההלכה דהאי ידע ומחיל והאי לא ידע ומחיל והכין מסיק תלמודא להדיא בכתובות פרק אע"פ גמרא מתני' דר"מ אומר כל הפוחת כו' הכי השתא התם לא ידעה דתיחול הכא ידעא ומחלא וכן בכוליה תלמודא:

וכן אם נמצאו המעות חסר או יתר כו' עד וכן כל כיוצא בזה: כתב הראב"ד ז"ל אף בזה אי עייל ונפיק אזוזי וכו': **ואני** אומר גם בזו דברי ר"מ ז"ל עיקר מפורשים פרק הזהב בגמרא ודברי הראב"ד ז"ל הם סברא וכבר הקדמתי וכתבתי ופרסמתי כי כוונת ר"מ ז"ל בחיבורו זה הקרוי משנה תורה לקצר הארוך ולעשותו כתלמוד ערוך ולא רצה להאריך בסברות המתחדשות והואיל ואין השגה על ר"מ ז"ל יספיק לי ואם בסברות אתה תבחר ולא אני כי התניתי בתחלת חבורי זה שאבנה ולא אסתור:

הלכה ג
וכן המוכר לחבירו קרקע עד כמו המפרש בהונייה. פרק הזהב:

הלכה ז
המוכר פרה לחבירו עד וכזה ראוי לדון. הכל במציעא פרק השוכר את האומנין:

הלכה יב
המוכר עבד או שפחה עד אלא למלאכה. פ"ק דקדושין וב"ב ר"פ המוכר פירות (דף צ"ב) וכתובות ר"פ אע"פ ובתוספתא דבתרא פ"ד:

הלכה יג
נמצא בו שחין רע וכו' וכן אם נמצאת בו צרעת וכו' וכן אם נמצא ליסטים מזויין ה"ז מום וכו' וכן אם נמצא מוכתב למלכות כו' אבל אם נמצא גנב וכו' עד אלא א"כ פירש: כתב הראב"ד ז"ל והלא אמרו פ"ק דקדושין בגמרא וכו': **ואני** אומר דרך ישר ומוסכם ומקובל מפי רבותינו נ"ע היה לו בשמועה זו שעיקרה ר"פ המוכר פירות ובתוספתא ב"ב מיתניא פ"ד שהרי שלך לפניך דקאמר היינו שיאמר לוקח למוכר והא דאמרינן הנהו קלא אית להו כדפריש הראב"ד ז"ל וכן פירשו הרשב"ם ורבותינו בעלי התוספות וגם הרמב"ן ז"ל כן הסכים וכן משמע לשון הגמ' ריש פרק המוכר פירות דאמרינן כולהו איתנהו וזה פירוש נכון ויציב וגם מה שפירש הראב"ד ז"ל מקצת המפרשים פירשו כן ואתה תבחר ולא אני:

פרק טז

הלכה א
המוכר זרעוני גינה כו' עד וכן כל כיוצא בזה. בב"ב פ' המוכר פירות:

הלכה ג
מכאן אתה למד שהלוקח וכו' עד למוכר: כתב הראב"ד ז"ל דין אמת הוא זה וכו': **ואני** אומר הואיל והודה בדין אין חשש אם אין הנדון דומה לראיה כי ר"מ ז"ל לא כתב מכאן ראיה אלא שמכאן אתה למד והדין דין אמת כי מה לי לזריעה מה לי לסחורה למקום פלוני ואי משום טעמא דכתב לפי שעשויין להתרקב שם ג"כ כל הדרכים בחזקת סכנה ומשובשים לכמה פנים בלי ספק. ועיקר הטעם אצלי לפי שהטעהו וכל מקח טעות ברשותא דמריה קמא קאי וכדמשמע פרק קמא דביצה גבי ביעי שכתבתי כמה פעמים:

הלכה ד
הלוקח מקח ונמצא בו מום עד הרי זה ברשות לוקח. פרק המוכר פירות (דף צ"ד):

הלכה ה
המוכר שור לחבירו וכו' עד וכן כל כיוצא בזה. ריש פ' המוכר פירות (דף צ"ב):

הלכה ו
המוכר בהמה לטבח עד להעלות לו שכר. בבכורות פרק פסולי המוקדשין ומייתי לה פרק אלו טריפות (דף נ"א) ועיקר אלו הדינים כלם כי כל מקח טעות או מחמת מום או מחמת דבר המפורסם לבטל המקח הרי המקח ברשות מוכר ובאחריותו לכל דבר כמ"ש למעלה:

הלכה ט
המוכר דבר שיש בו מום וכו' עד וכן כל כיוצא בזה. פרק המפקיד (דף מ"ב:):

הלכה יב
השוחט את הבכור ומכרו ונודע שלא הראהו למומחה מה שאכל אכל ומה שלא אכל יחזיר הבשר לטבח ויחזיר לו את הדמים. ע"כ לשון ר"מ ז"ל שהיה כתוב בהשגות. ועל זה הלשון כתב הראב"ד ז"ל המשנה אמרה הבשר יקבר וכו': **ואני** אומר אין להם ולנו תערומת ומחלוקת רק תלונתנו על הסופר שדלג מספר הראב"ד ז"ל כל הבבות האמצעיות אבל אני מעיד שהגהתי ספרי מספר המונח לפני ר"מ ז"ל ובחתימת ידו שכך היה כתוב בו **השוחט את הבכור ומכרו ונודע שלא הראהו למומחה מה שאכל אכל ויחזיר לו את הדמים והנשאר מן הבשר ביד הלקוחות יקבר ויחזיר להן את הדמים וכן השוחט את הפרה למכרה ונודע שהיא טריפה מה שאכל אכל ויחזיר לו את הדמים ומה שלא אכל יחזיר הבשר לטבח ויחזיר לו את הדמים.** והן הן דברי הראב"ד ז"ל. ועיקר ההלכה בבכורות פ' פסולי המוקדשין (דף ל"ז) והביאה רבינו יצחק אלפסי בהלכות פ' המוכר את הבית:

הלכה יג
מכר הלוקח בשר זה של טרפה עד סוף הפרק. בבכורות פ' פסולי המוקדשין:

פרק יז

הלכה א
ארבע מדות במוכרים כו' עד וכן כל כיוצא בזה. פרק המוכר את הספינה (דף פ"ג):

הלכה ג
המוכר יין לחבירו עד סוף הפרק. פרק המוכר פירות (דף צ"ד צ"ח):

פרק יח

הלכה א
אסור לרמות את בני אדם וכו' עד בדברים אסור. במציעא פרק הזהב ובחולין פרק גיד הנשה (דף צ"ד):

הלכה ב
אין מפרכסין כו' עד בדברים אלו אסורים. פרק הזהב (דף ס') :
ואין מוכרין עד שהנבילה אצלו. פ' גיד הנשה (דף צ"ד):

הלכה ד
מותר לבור את הגריסין כו' עד ובלבד שלא יתכוין לערב. פרק הזהב (דף ס'):

הלכה ח
אסור לערב השמרים עד אלא השמרים בלבד. פרק המפקיד (דף מ') :

הלכה יא
המוכר חטים לחבירו עד סוף הפרק. פרק המוכר פירות (דף צ"ד):

פרק יט

הלכה א
אסור למוכר למכור עד ויהיה נתבע מאחרים. פ"ק דמציעא:

הלכה ב
המוכר קרקע לחבירו כו' עד עם המערערין. בנזיקין פ"ק דב"ק (דף ח') ופ"ק דמציעא (דף י"ד) ומייתי לה בכתובות פ' מי שהיה נשוי (דף צ"ב צ"ג):
ואם נשתמש בה הלוקח כו' עד כל הנטרפין. בנזיקין פ"ק דב"ק ובמציעא:

הלכה ג
כל המוכר קרקע כו' עד והכל בב"ד של ישראל. פ"ק דמציעא (דף י"ד) :
אבל אם העכו"ם הוא שהוציא כו' עד חייב באחריות האונס. פ' חזקת הבתים (דף מ"ה):

הלכה ה
המוכר קרקע לחבירו והתנה עד וכן כל כיוצא בזה. הכל בגיטין פרק מי שאחזו (דף ע"ג):

הלכה ח
המוכר קרקע לחבירו וכו' עד שאינו מחזיר לו כלום. פ' חזקת הבתים (דף מ"ד):
שכל תנאי שבממון קיים. פ"ק דמציעא:

הלכה ט

ראובן שמכר שדה לשמעון עד בגללי. בנזיקין פ"ק ובכתובות פרק מי שהיה נשוי:

הלכה י

ראובן שמכר שדה לשמעון וכו' עד סוף הפרק. בכתובות פ' מי שהיה נשוי (דף צ"ב) ופ' אלמנה ניזונת:

פרק כ

הלכה א

המבקש לקנות מקח מחבירו עד חייב ליתן מאתים. בתוספתא דקדושין והביאה ר"י אלפס ז"ל בהלכות פ"ק דקדושין:

הלכה ב

הלוקח מאחד מה' עד שעבר עבירה. פ' הגוזל קמא (דף ק"ד) ופ"ק דמציעא:

הלכה ד

נאמן בעל המקח לומר וכו' לפיכך אם נטל הדמים משנים וכו' עד וחצי הדמים: כתב הראב"ד ז"ל אין דבריו מתחוורים משמע מכלל דבריו דרישא שהוא מעיד לשניהם בנקיטת חפץ וכו': **ואני** אומר ברור הוא אצל ר"ת ורבותינו בעלי התוס' ריש ב"מ דשקיל וטרי אמתני' דשנים אוחזין תרתי בבי למה לי ואוקימנא חדא במציאה וחדא במקח וממכר ומתמהינן מקח וממכר ליחזי זוזי ממאן נקט. ופירש"י ז"ל שנשאל למוכר ויהיה נאמן ויטול בלא שבועה על פיו כהא דקדושין פרק בתרא נאמן בעל המקח לומר לזה מכרתי ולזה לא מכרתי ואע"ג דהתם מוקמינן לה בזמן שהמקח בידו וזה כבר יצאה מתחת ידו מ"מ הואיל ושניהם תפוסין בה עדיין ה"ל כאילו המקח עדיין לא יצא מתחת ידו. והקשו רבים למה נאמן בעל המקח יותר מעד אחד דקי"ל עד אחד כי אתי לשבועה קא אתי ופר"ת ורבותינו בעלי התוס' ז"ל העומדים בשיטתו דה"פ כי היכי דעד אחד אתי לחייבו בשבועה כי קא מכחיש ליה ה"נ כי קא מודו ליה לפטריה משבועה וקס"ד דלא נקיט זוזי אלא מחד מינייהו ואוקמה בדנקיט זוזי מתרוייהו מחד מדעתיה ומחד בעל כרחיה ולפיכך נשבעין שניהם אבל אי לא נקיט אלא מחד מינייהו ה"נ משמע דנקיט בלא שבועה אותו שבעל המקח מודה לו נמצא דברי ר"מ ז"ל מדוקדקים כלשון הגמרא מארוכה לקצרה ומתפרשים בסברא וסתם דבריו אחריו כאשר מצא לשון פ' עשרה יוחסין וריש מציעא שסתום וחתום וכמו שמפרשים הדורות הבאים לשון הגמרא יפרשו לשונו:

הלכה ה

הרי שטען על חבירו ואמר מכרת לי וכו' או שטען הלוקח כו' או שאמר משכתי ולא ראיתי כו' או שאמר אחד מהם כך וכך וכו' בכל אלו הטענות כו'. לא היתה שם ראיה כו' ואם הודה במקצת כו' עד כשאר הטענות כולן. כך משמע בכל התלמוד בכמה מקומות דומות בדיני ממונות ובפרט במסכת שבועות פרק שבועת הדיינין ובירושלמי ריש פרק כל הנשבעין:

הלכה ז

אמר לחנוני תן לי בדינר וכו' עד כמו שביארנו. בשבועות פרק כל הנשבעין (דף מ"ה) והביאור הוא בזה הפרק:

הלכה ט

וכן הדין בנותן דינר לשולחני עד ויחזיר מעותיו לחנותו. פרק כל הנשבעין ובהלכות ר"י אלפס ז"ל:

הלכה י

המחליף פרה בחמור עד כמו שיתבאר בהלכות טוען ונטען. עיקר ההלכה הזאת במציעא פרק השואל (דף ק') והביאור פ"ה:

הלכה יא

זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע כו' עד ואין לזה אלא קטן. במציעא פרק השואל ומייתי לה פ"ק:

הלכה יד

כל מי שנולד הספק כו' עד וכן כל כיוצא בזה. בכתובות פרק המדיר (דף ע"ו):

הלכה טו

מחט שנמצאת וכו' עד סוף הפרק. בחולין פ' ואלו טריפות (דף נ"א):

פרק כא

הלכה א

המקנה לחבירו וכו' עד כמו שבארנו. לפי דעתי זה מכח אכסרה האמורה פ' הזהב וכן פירש הרב רבי נתן בעל הערוך וגם השר משנץ ז"ל במס' דמאי פ' ואלו דברים ובמס' מעשר שני פ' המוליך פירות כי אכסרה הוא בלא מדה ובלא משקל והביא ראיה מן התוספתא דתניא אין פודין מע"ש אכסרה כיצד היו לו פירות מרקיבין ומעות מחלידין לא יאמר כמה אדם רוצה ליתן בצבור זה וכמה אדם רוצה ליתן בכרי זה אלא אומר

כמה אדם רוצה ליקח לו פירות בסלע וכמה אדם רוצה ליקח לו מעות בדינר ע"כ. אמנם ידעתי דרכו בחיבור משנה תורה זה שאינו כותב אלא כתב הנשתוון כמו שזכרתי כמה פעמים ולכך אומר לי לבי שצ"ע מקומו והבאור הוא פי"ב:

הלכה ג

אבל האומר לחבירו כל מה שיש בבית הזה אני מוכר לך בכך וכך וכל מה שיש בתיבה הזאת וכו' עד וכן כל כיוצא בזה וכן המוכר לחבירו בעשרה דיירים חטים עד כמו שביארנו. כ"כ רב האי ז"ל שתחילתו וסופו פ' איזהו נשך (דף ס"ד):

הלכה ה

המוכר מקום לחבירו וכו' עד וכחצי רחבו. בב"ב פרק המוכר פירות (דף צ"ט):

הלכה ו

המוכר מקום לחבירו לעשות לו קבר וכן המקבל מחבירו וכו' מדת המערה כו' נמצא בין כל קבר וכו' עד האמצעית שתי אמות: כתב הראב"ד ז"ל כל זה שיבוש היה ראוי לומר כו': **ואני** אומר לא תהא כזאת בישראל לא שר"מ ז"ל ישתבש כלל וכ"ש בהלכה מפורסמת אשר חלו בה ידים ממשמשות ובאות בפירושיה וציוריה ומחלוקת ישנה בחלוקיה מדעת הראשונים נ"ע. ולא שהראב"ד ז"ל יכתוב עליו כך אלא אחד מן התלמידים המתחילים שלא הגיע להוראה כתבה מבחוץ לפי שראה פירוש הרשב"ם ובני מחלוקתו שכתב הוא עצמו שנותנין ריוח לזויות כחצי אמה ובאו המעתיקים וכתבוה תוך הספר אך לא יצאה מפי הראב"ד חס וחלילה והכותבים לא הרגישו כי לדברי ת"ק דמתני' שאנו פוסקין כמותו פ' המוכר פירות (דף ק"ו ק"ז) לא הוצרך התלמוד להניח ריוח כלל והוא פירוש רבינו משה ז"ל יפה ומיופה והנני מבאר ומצייר לפניך ובין במראה יאי ויאי. בפרק המוכר פירות תנן המוכר מקום לחבירו לעשות לו קבר וכן המקבל מחבירו לעשות לו קבר עושה תוכה של מערה ארבע אמות על שש ופותח לתוכה ח' כוכין ג' מכאן וג' מכאן ושנים מכנגדו ר"ש אומר כו' עד והכוכין ארכן ארבע אמות ורומן ז' ורחבן ו' ע"כ. וכן הלכתא וצורתה לפניך. (כאן צריך להיות שרטוט). נמצאו דברי רבינו משה ז"ל כדברי ת"ק אות באות אלא שהתנא קורא הקבר כוך וזה פשוט:

הלכה ז

המוכר לחבירו בתוך שדהו וכו' עד שאין מינו ידוע: כתב הראב"ד ז"ל ואין דברו ידוע וכו': **ואני** אומר אם התלמוד אינו מודיע דעתו איך יודיענו רבינו משה ז"ל אלא תלה הדבר בדבר שאין מינו ידוע מפני שדרך המלך הכל הוא לפי רוב חיילותיו ובין רב למעט

כמו שיאמרו ופורץ לעשות לו דרך וכן דרך הקבר הכל לפי רוב גומלי חסד דאמרינן בכתובות למאן דמתני לית ליה שיעורא:

הלכה יא

מכר לו מקום למעמד וכו' עד רוחב הכותל שלשה טפחים. פרק המוכר פירות (דף צ"ט):

האומר לחבירו בור וכו' עד בכלל המכר. פרק המוכר את הבית:

הלכה יט

האומר לחבירו בית מבתיי אני מוכר לך וכו' מת אחד מן השורים עד על התחתונה. זה מפורש במנחות (דף ק"ח) פ' הרי עלי עשרון שלהי גמרא מתני' דשור זה עולה:

הלכה כ

האומר לחבירו שדה וכו' עד וכן כל כיוצא בזה. פ' המוכר את הבית (דף ס"א):

הלכה כא

האומר לחבירו שדה ראובן וכו' עד אחר השם הפשוט בפי הכל. זה הוא מעשה דבי בר סיסין האמור בפרק חזקת הבתים (דף כ"ט) גמרא מתני' קמייתא דאתיא לקמיה דר"נ ואקשינן מדר"נ לר"נ גופיה ואוקימנא בהאי טעמא כיון דכ"ע קרי לה דבי סיסין:

הלכה כב

האומר לחבירו קני שדה כו' עד סוף הפרק. פ' המוכר את הבית:

פרק כב

הלכה א

אין אדם מקנה לחבירו דבר שלא בא וכו' עד וכן כל כיוצא בזה. פ"ק דבבא מציעא:

הלכה ב

המוכר פירות דקל וכו' עד מי שפרע. במציעא פ' איזהו נשך (דף ס"ו) וביבמות פ' האשה רבה (דף צ"ג):

הלכה ג

אבל הפוסק על שער שבשור עד מי שפרע. זה כתב מכח ר"י אלפס ז"ל שהסכים פ' המוכר את הבית גמרא מתני' דהמוכר את השדה כו' מדאמרינן ארעא ודקלי מזביננא לך אי אית ליה יהיב ליה ואי לא זבין ליה תרי דקלי:

הלכה ד

מי שפסק על שער שבשוק וכו' עד לחטים אלו. פ' איזהו נשך:

הלכה ה

דבר שאינו ברשותו וכו' עד כדי חייו. פ"ק דמציעא (דף ל"ו):

הלכה ז

הבן שמכר כו' עד וכן כל כיוצא בזה. ביבמות פ' החולץ ופ' מי שמת (דף קל"ז):

הלכה ח

מי שנתן קרקע מתנה לחבירו וכו' וה"ה לשאר המטלטלין וכו' עד לא קנה. פ"ק דמציעא ופ' המוכר את הספינה גמרא מתני' המוכר את השדה וכו' מביא אותה בהלכות הרב ז"ל באורך עם אותה דקדושין ומסיק אע"ג דצבורין לא בעיא אגב וקני בעינן ומביא עליו כל הסוגיא עד מעשה בר"ג וזקנים שהיו באין בספינה כו' ומתוך אותו מעשה יתבארו כל אלה, עד אשר באתי ותראינה עיני שקבל מרבותיו ז"ל שכתב ר"י אלפס ז"ל פרק המוכר את הבית גמרא מתני' דהמוכר את השדה כו' גבי הא דאמר רב יהודה האי דמזבין מידי לחבריה כו' עד אי א"ל ארעא ודקלי חזינן אי אית ליה דקלי יהיב ליה תרי דקלי ואי לא זבין ליה תרי דקלי כו' וז"ל איכא מאן דשמיע ליה מהאי מימרא דמאן דמזבין מידי לחבריה אע"ג דליתיה להההוא מידי ברשותיה מיחייב למזבן ומיתן ליה ואנן לא סבירא לן הכי דכל מידי דליתיה ברשותיה דבר שלב"ל הוא עכ"ל. אז אמרתי זה מענייננו ודבר הלמד מענייננו שכתבו וחברו פה דבר שלב"ל וגם ציירו בשהקנהו אגב וכדרב יהודה גופיה דאמר ארעא ודקלי וזה פשוט וראיותי יועילו גם לשאר דברים הרבה:

הלכה ט

מי שהיה לו פקדון וכו' עד שאינו ברשותו. בניזקין פרק הגוזל קמא:

אבל המלוה הואיל ולהוצאה עד שעבוד שבו. בב"ב פ' חזקת הבתים:

הלכה י

כשם שאין אדם מקנה וכו' עד כמו שיתבאר. עיקר הדינין האלו ב"ב פרק מי שמת (דף קמ"ב) והביאור פרק כ"ג של הלכות אלו:

הלכה טו

דין ההקדש וכו' עד יש גאונים וכו' ואין דעתי נוטה וכו' עד בערכין: כתב הראב"ד ז"ל רואה אני כי הוא מוסיף וכו': **ואני** אומר מאחר שמחלוקת ישנה היא והדעות רבות וחוזרות לפי הסברות אין להכריע רק אודיע ואענה גם אני חלקי לפי דרכי בקצרה בדרך הגמרא יש פנים ופנים לגאונים הראשונים ולמפרשים האחרונים ז"ל במס' נדרים פ' ואלו נדרים גמרא מתני' דקונם שאני עושה לפיך כו' דר"ע אומר יפר שמא תעדיף יתר מן הראוי לו ור' יוחנן בן נורי אומר יפר שמא יגרשנה כו' ופסק שמואל הלכה כר' יוחנן

בן נורי ואקשינן למימרא קסבר שמואל אדם מקדיש דבר שלב"ל כו' ואסיקנא באומר יקדשו ידי לעושיהן דידים איתנהו בעולם ושקלינן וטרינן עלה טובא ולפום סוגיין יש כמה פעמים לפנים ולפום שמעתא דוק ומשכחת מרגניתא תותה:

פרק כג

הלכה א

מקנה אדם הגוף כו' עד ממכרו או מתנותיו קיימין. בב"ב פרק חזקת הבתים ופ' מי שמת (דף קמ"ה) ומייתי לה בכמה דוכתי:

הלכה ג

מכר עבדו לקנס כו' עד אין מוציאין מידו. בגיטין פ' השולח:

הלכה ד

מכר אילן לזה כו' עד בעין יפה משייר. בבתרא פרק מי שמת (דף קמ"ח) ומייתי לה בכמה דוכתי דהנך פירקין דהמוכר:

הלכה ו

ומה הפרש יש בין המוכר קרקע כו' עד קניין עולם לעולם: כתב הראב"ד ז"ל איני מוצא מוכר לזמן קצוב וכו': **ואני** אומר דין האומר נכסי לך ואחריך לפלוני אינו דומה לראיה לנדון שלפנינו דההוא דאחריך איתמרא פרק יש נוחלין גמרא מתני' דהכותב נכסיו לבנו לאחר מותו כו' ושקיל וטרי בגוויה ופליגי ר"י ור"ל בקניין פירות ר"י אמר כקניין הגוף דמי ור"ל אמר לאו כקניין הגוף דמי דהיינו מוכר שדהו לפירות מדאקשינן עלה והא איפליגו בה חדא זמנא דאמר המוכר שדהו לפירות ר"י אמר מביא וקורא ורשב"ל אמר מביא ואינו קורא ר"י אמר מביא וקורא קנין פירות כקניין הגוף דמי ורשב"ל אמר מביא ואינו קורא קנין פירות לא כקנין הגוף דמי אלמא מדמקשינן להו להדדי ש"מ היינו האי והדר אקשי ליה ר"י לרשב"ל מהא דהאומר נכסי לך ואחריך לפלוני כו' ואהדריה אחריך שאני אלמא מדמשני אחריך שאני ש"מ דלא דמיא ובתר שקלא וטרא אוקמא כתנאי כרבי ורשב"ג ואקשינן מדרבי לרבי ומדרשב"ג לרשב"ג ופרקינן דרבי אדרבי לא קשיא הא לגופא הא לפירי דרשב"ג אדרשב"ג ל"ק הא לכתחלה הא דיעבד ופסקינן להדיא כרשב"ג ור"ל דקניין פירות לאו כקניין הגוף וכדפסקא פרק החולץ תלמודא להדיא דהיא חדא מתלת דאינון הלכתא כר"ל לגבי ר"י ואם יש לי לדמות מדמינא לה להיא דסוף פרק יש נוחלין דאסיקנא המוכר או הנותן ע"מ להחזיר קנה והוא יחזור והוא ודאי לזמן קצוב דהא הדרא ולמוכר שדהו ביובל בערכין פרק המקדיש דהא ודאי הויא מכירה עד

היובל ואע"ג דהיא הדרא ביובל שהוא זמן קצוב הלכך איתא לחלוק דר"מ ז"ל ולזמן קצוב דהויא זבינתיה זבינא יבנה ויסתור ויעשה כרצונו כאדם שעושה בשלו אבל המוכר לפירות אין לו בגוף הקרקע קניין כלום לפיכך דין הוא שלא יבנה ולא יסתור בו כלום בלא רשות בעלים וזה פשוט:

הלכה ז

ומה יש בין המוכר שדהו לפירות וכו' עד כחפצו. גם זה הדין כלול במה שביררתי בסמוך והביאור פכ"ב:

הלכה ח

ומה הפרש יש בין קונה שדה וכו' עד בענין שכירות. עניין הקנייה כבר הוא נכלל בחילוק הראשון שביארתי וענין השכירות פרק השוכר את האומנין והביאור פ"ה דהלכות שכירות בגז"ה:

ואין השוכר רשאי וכו' עד כל מה שקנה. פ' השואל ופ' השוכר את האומנין:

הלכה ט

המוכר פירות שובך עד וכן כל כיוצא בזה. עיקר זאת ההלכה בשחיטת חולין שילהי דשילוח הקן במעשה דלוי בר סיסן והביאור רפ"ה:

הלכה י

הביצים והאפרוחים עד נקנין בהן. מסכת חולין שילהי שילוח הקן במעשה בר סיסן והביאור פ"ה:

הלכה יא

הלוקח פירות שובך וכו' עד סוף הפרק. הכל פ' המוכר את הספינה (דף פ'):

פרק כד

הלכה א

המוכר שלשה אילנות בתוך שדהו וכו' עד לפי שאין להם גזע. הכל פרק המוכר את הספינה (דף פ"ח):

הלכה ח

המוכר קרקע ושייר אילנות וכו' וכן אם שייר שני אילנות וכו' המוכר את האילנות ושייר כו' עד כמו שביארנו: כתב הראב"ד ז"ל לא ידעתי מאין לו ואין לזה שרש מן הגמ' וכו': **ואני** אומר זה תלמוד ערוך הוא פ' חזקת הבתים (דף ל"ו) גמרא מתני' דאמר ר' ישמעאל בד"א בשדה לבן כו' דגרסינן זה החזיק באילנות וזה החזיק בקרקע אמר רב

זביד זה קנה אילנות וזה קנה קרקע מתקיף לה רב פפא וכי מאחר שאין לבעל האילנות בקרקע כלום לימא ליה עקור אילנך שקול וזיל אלא אמר רב פפא זה קנה אילנות וחצי קרקע וזה קנה חצי קרקע וקי"ל הלכה כרב פפא וגרס עלה בתחלת המימרא פשיטא מכר קרקע ושייר אילנות לפניו יש לו קרקע ואפי' לר"ע דאמר מוכר בעין יפה הוא מוכר ה"מ גבי בור ודות דלא קא מכחשי בארעא אבל אילנות דקא מכחשי בארעא שיורי שייר דאי לא שייר לימא ליה עקור אילנך וזיל ע"כ. ולא תימא אילנות דהכא תלתא אינון דוקא אבל תרי לא דהא להדיא גרסינן ס"פ המוכר את הבית ריש גמרא מתניתין דהמקדיש את השדה כו' אמר רב הונא אע"ג דאמור רבנן הקונה שני אילנות בתוך שדה של חבירו ה"ז לא קנה קרקע מכר קרקע ושייר שני אילנות לפניו יש לו קרקע ואפי' לר"ע דאמר מוכר בעין יפה מוכר ה"מ גבי בור ודות דלא מכחשי בארעא אבל גבי שני אילנות דקא מכחשי בארעא שיורי שייר דאי לא א"ל עקור אילנך שקול וזיל ע"כ. הנה עיניך רואות כי הבבא הראשונה שבזה הפסק הוא כרב פפא. ומ"ש בהשגות שלא נאמר דבר זה אלא במוכר לשנים כו' היינו זה החזיק באילנות וזה החזיק בקרקע כו' דריש שמעתא וכדפסיקנא כרב פפא וכתבה רבינו משה ז"ל בסמוך לזה וכ"פ רבינו יצחק אלפסי ז"ל והבבא השניה שכתב רבינו משה ז"ל וכן אם שייר שני אילנות בלבד יש לו קרקע הראוי לו כו' היא מימרא דרב הונא ס"פ המוכר את הבית ועדיפא מדחזקת הבתים בתחלת מימרא דאי מההיא ה"א ה"מ תלתא אבל תרי לא קמ"ל וכ"כ רבינו יצחק אלפסי ז"ל אות באות בהלכות שלהי פ' המוכר את הבית ומה שלא אמר שיש לו חצי קרקע הדין עמו שהרי שנינו במשנתנו פרק המוכר את הספינה שהקונה שני אילנות בתוך של חבירו לא קנה קרקע כלל וכ"כ רבינו משה ז"ל בתחלת זה הפרק ולפיכך היה נראה לכאורה שלא יהיה לו לבעל האילנות בקרקע כלום אלא כי מעיינת בה שפיר יפה דקדק ואפי' כי ליתא לדרב הונא ויפה דן שהרי זה המוכר לא מכר האילנות אלא הקרקע ושייר האילנות לפניו ואיכא תרי טעמי חדא במכירת הקרקע דקי"ל כל לגבי נפשיה שיורי שייר לפי שדעתו של אדם קרובה אצל עצמו ואע"ג דבעלמא הלכתא כר"ע דאמר מוכר בעין יפה הוא מוכר כדפסיק שמואל פ' המוכר את הבית גמ' מתני' דלא את הבור כו' הכא בשייר האילנות לעצמו דקי"ל כל לגבי נפשיה שיורי קא משייר וזה תלמוד ערוך לפניך בשמעתין דפ' חזקת הבתים שהבאתי דגרסינן בתר מכר האילנות ושייר קרקע לפניו פלוגתא דר"ע ורבנן כו' עד לרבנן דאמרי בעין רעה מוכר לית ליה ואפי' לרב פפא דאמר יש לו ה"מ גבי שני לקוחות דא"ל כי היכי דלדידך בעין יפה לדידי נמי בעין יפה אבל הכא מוכר בעין רעה הוא מוכר ע"כ וקי"ל הלכה כר"ע וכן כתבה ר"י אלפס ז"ל שם

בהלכות וממוכר אילנות ומשייר קרקע נילף למוכר קרקע ומשייר אילנות כדכתיבנא הלכתא כרב פפא ומיהו למיתן ליה חצי קרקע לא אפשר דהא לא פשיטא ליה לתלמודא כההיא דתחלת המימרא שכתבתי ועוד שהרי הלוקח שני אילנות לא קנה קרקע ולפטרו בלא כלום א"א דא"כ א"ל עקור אילנך כדקאמר רב הונא להדיא בההיא דס"פ המוכר את הבית שכתבתי הלכך נותנין לו קרקע הראוי כדאיתא בשמעתין דהמוכר את הספינה וזה דעת נכון וכמעט הייתי אומר כי לשון ההשגות זה לא כתבו הראב"ד ז"ל:

מכר את הקרקע לאחד עד דבר ידוע. פרק חזקת הבתים (דף ל"ו):

הלכה יא

המוכר שדה לחבירו וכו' עד כלום. פרק המוכר את הבית (דף ס"ד):

הלכה יב

מכר לו שדה ואמר לו חוץ מן האילנות וכו' היו בה גפנים ודקלים כו' עד בעין יפה מוכר: כתב הראב"ד ז"ל הטעם שפירש לזה אינו כלום וכו': **ואני** אומר אין זה טעות דאדרבה כן משמע מן ההלכות פ' המוכר את הבית גמ' מתני' דהמוכר את השדה כו' דגרסינן ברישׁ שמעתין אמר רב יהודה אמר רב האי מאן דמזבין ארעא לחבריה כו' עד א"ל לבר מדיקלא פלניא חזינן אי דקלא טבא הוא שיורי משייר ואי דקלא בישא הוא כ"ש הנך וגם ר"מ ז"ל כתבו בתחלת אלה הדינין אלמא טעמא משום מוכר בעין יפה או רעה הוא וכן כולה וזה פשוט ואין בו טעות כלל ומר מאי דשמיע ליה קאמר ומר מאי דשמיע ליה קאמר:

ואם הדקלים שייר כו' עד ובכלל השדה נחשב. פ' המוכר את הבית:

הלכה יג

האומר לחבירו קרקע ודקלים וכו' עד שיש בו הדקלים: כתב הראב"ד ז"ל הרב חייב לקנות שני דקלים ועיקר עכ"ל: **ואני** אומר תמה אני אם זה הלשון יצא מפי הראב"ד ז"ל דהאי זיל קרי בי רב הוא ובגין רבה אכיל תלמידא אות באות וזהו לשון ההלכות פרק המוכר את הבית גמרא מתני' דהמוכר את השדה הא דאמרינן הכא ארעא ודקלי חזינן אי אית ליה דקלי יהיב ליה תרי דיקלי ואי לא זבין ליה תרי דיקלי לא חיובי מחייבנא למזבן ליה תרי דיקלי אלא רשותא יהיבנא למיזבן ליה תרי דקלי דאי א"ל זביננא לך תרי דקלי לא מצי אידך למימר ליה לא שקילנא אלא ארעא דאית בה תרי דקלי אלא בדזבין ליה תרי דקלי מיחייב בה בההיא ארעא ואע"ג דלית בה דקלי ע"כ. והם הם דברי ר"מ ז"ל אות באות:

אבל אם אמר לו קרקע וכו' עד למעלה. הכל פ' המוכר את הבית (דף ס"ט):

הלכה טז

המוכר בית לחבירו וכו' עד כשהיה מקודם: כתב הראב"ד ז"ל זה שיבוש שאפי' בנין חדש סונה אם הוא רוצה עכ"ל: **ואני** אומר גם בזה שלא יצא מפי הראב"ד ז"ל שהרי תלמוד ערוך הוא פרק המוכר את הבית (דף ס"ד) שלהי גמרא מתניתין קמייתא דבעי למיפשט מינה וגרסינן ת"ש דאמר ר"ל זאת אומרת המוכר בית לחבירו ואמרו לו על מנת שדיוטא העליונה שלי דיוטא העליונה שלו ואמרינן למאי הילכתא רב זביד אמר שאם רצה להוציא בה זיזין מוציא רב פפא אמר שאם רצה לבנות על גבה בונה ואי ס"ד מסתמא קני לוקח ל"ל על מנת ומהדרינן אהני ליה ע"מ דאי נפלה הדר בני לה ע"כ. והנה עיניך רואות זה הלשון כר"מ ז"ל ומעתה מה אשיב שואלי שיצא מפי קדוש זאת אלא שאני אומר אחד מן התלמידים ראה אותה דר"ל זאת אומרת במושכל ראשון בתחילת ההלכה ולא דקדקו בסופה וראה זאת הפיסקא לר"מ ז"ל וחשבוה למשובשת ואינו כן:

הלכה יז

המוכר קברו או דרך קברו וכו' עד סוף הפרק. פרק המוכר פירות (דף ק'):

פרק כה

הלכה א

המוכר דבר שיש לו תשמישין עד רוחב ארבע אמות. פ' המוכר את הבית (דף ס"א):

ולא את הבור החפור בקרקע. בבתרא פרק המוכר את הבית ובערכין פרק האומר משקלי עלי (דף י"ט):

ולא את הדות הבנוי בבור כו' עד סוף הפרק. פ' המוכר את הבית:

פרק כו

הלכה א

המוכר את העיר כו' עד המחובר לה עד שיפרש. הכל פרק המוכר את הבית (דף ס"ח):

הלכה ו

וכן האחין שחלקו וזכה אחד כו' עד (**סוף הפרק**) **שפירשו חכמים בפרקים אלו**. ע"ק אלו ההלכות פ' המוכר את הספינה והביאור פכ"ה ופכ"ז:

פרק כז

הלכה א
המוכר את הספינה עד לצמד בקר. פ' המוכר את הספינה:

הלכה ג
המוכר את העול וכו' מכר את העגלה וכו' עד וכיוצא בהן: כתב הראב"ד ז"ל אע"פ שהוא כן בתוספתא אין סומכין עליה שאין הטעם שלה ברור והרב ז"ל לא הביא אותה עכ"ל: **ואני** אומר אנחנו מצאנוה בהלכות המדויקות ועליה סמכו רבותינו נ"ע:

הלכה ד
וכן המוכר את החמור כו' עד אין מביאין ראיה מן הדמים. פ' המוכר את הספינה (דף ע"ח):

הלכה ו
המוכר את השפחה עד שאין קונה חמורה לחלבה. תוספתא פ' המוכר את הספינה:

הלכה ח
האומר לחבירו ראש עבד זה וכו' עד נמכרת תמיד במטבחיים: כתב הראב"ד ז"ל דבר זה מצא אותו במסכת ערכין וכו': **ואני** אומר פ"ה בפ"א נתחלף לסופר דפ"ק דערכין ודאי מיתניא בשמעתין דנדון בכבודו. ומה שהצריך עיון הראב"ד ז"ל משום דמוקי לה בקדשי מזבח נ"ל דהיינו במסקנא ראשונה וכבר כתבה ר"מ ז"ל פ"ק דהלכות ערכין וחרמים לאותה מסקנא אבל במסקנא בתרייתא וסוגיין דתלמודא תלי בדבר שהנשמה תלויה בו כמ"ש כאן:

הלכה ט
המוכר את הראש בבהמה גסה כו' עד סוף הפרק. פ' המוכר את הספינה (דף פ"ג):

פרק כח

הלכה א
האומר לחבירו בית כור וכו' עד כדין שהוא עתה. הכל בב"ב פרק בית כור (דף צ'):

הלכה יא
האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך וכו' או שאמר לו בית כור וכו' עד אם חסר אם יתר: כתב הראב"ד ז"ל לא ידעתי מהו זה וכו': **ואני** אומר זו משנה שלימה ותלמוד ערוך הוא דתנן פרק בית כור מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר הן יתר ביטל הן חסר הן

יתר מדה בחבל הן חסר הן יתר מדה בחבל ביטל מדה בחבל הן חסר הן יתר כדברי בן ננס וגרסינן עלה בגמרא א"ר יהודה אמר שמואל זו דברי בן ננס אבל חכ"א הלך אחר הפחות שבלשונות ואקשינן זו ולא ס"ל והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו כו' ושקלינן וטרינן עלה טובא עד דמפלגינן בין תפיס ללא תפיס. ופירשב"ם ז"ל הלך אחר פחות שבלשונות הלך אחר אותו לשון שמפחית כחו של לוקח דמספקא לן אי תפוס לשון ראשון אי תפוס לשון אחרון ודאי המוכר שהוא מוחזק בקרקע יד שלו על העליונה הלכך היכא דא"ל מדה בחבל והן חסר והן יתר חזינן אם הותיר כל שהוא להכי א"ל מדה בחבל ואם פוחת כל שהוא להכי א"ל הן חסר הן יתר שהיה ירא שמא לא יהיה בית כור שלם והגיעו וקא מתמה תלמודא זו ולא ס"ל עכ"ל. הנה עיניך רואות כי לשון ר"מ ז"ל המשנה והגמרא על דרך קצרה ומה שהקשה הראב"ד ז"ל הא פרקה רשב"ם ז"ל שפירש כי בודאי המוכר שהוא מוחזק בקרקע יד שלו על העליונה ובהכי ליכא לאפלוגי בין קולא וחומרא שהיה מדקדק הראב"ד ז"ל. ומיהו אי הוה דיינינן ליה על פום סוגיין שהן דינין ידועין מפורשין מפוזרין בתלמוד אי תפס תפס והמע"ה והיכא דלא תפיס חד מינייהו אמרינן העמד ממון על חזקתו וה"ל חבריה המוציא מחבירו ועליו הראיה ור"מ ז"ל בחכמתו סידר בכאן דיני הלשונות בקצרה שלכך קראו משנה תורה ושאר הדינין ביארן במקומן הקבוע להן בהל' טוען ונטען:

הלכה יב

מכר לו בית כור וכו' עד מאתים. פרק בית כור (דף ק"ד):

הלכה יד

האומר לחבירו בית כור פלוני אני מוכר לך עד שהוא נקרא בית כור. במציעא פרק המקבל (דף ק"ד) ופ"ק דב"ב:

וכן האומר לחבירו עד וכן כל כיוצא בזה. פ"ק דב"ב:

הלכה טו

וכל הדברים האלה וכו' עד סוף הפרק. במציעא פ' השוכר ופ"ק דב"ב ובכתובות פרק מציאת האשה:

פרק כט

הלכה א

שלשה אין מקחן מקח עד משום כדי חייו. בגיטין פרק הניזקין (דף נ"ט):

הלכה ב

החרש כיצד נושא ונותן וכו' עד אבל לא בקרקע: כתב הראב"ד ז"ל לא ידעתי למה עכ"ל: **ואני** אומר עיקר הלכה זו בגיטין פ' מי שאחזו קורדיקוס ופ' הניזקין (דף נ"ט) גבי מתני' דחרש רומז ונרמז במטלטלין, והטעם אצלי משום כדי חייו ואע"פ שלא אמרו בגמרא טעם כדי חייו אלא לגבי פעוטות בפ' הניזקין ילפינן מינה לגבי חרש תדע דבכל התלמוד חש"ו כהדדי מתנייא ועוד דריש פ' מי שאחזו קורדיקוס אפליגו ר"י ור"ל דר"ל אמר כותבין ונותנין לאלתר ור"י אמר אין כותבין ונותנין לאלתר ואמרינן עלה במאי קא מפלגי ר"ל מדמי ליה לישן ור"י מדמי ליה לשוטה ע"כ אלמא מדמינן חדא לחדא וה"נ מדמינן והרמב"ן ז"ל פירש דטעמא משום שלא דברו חכמים אלא בהווה ובמצוי ולא שכיחי יתמי דלא מורתי להו שם מטלטלין אבל קרקע מועטין הן היורשין אותן דלאו כ"ע אית להו קרקע וכל אלו סברות הן אבל התלמוד לא פירשו וכן נהג ר"מ ז"ל בכל זה החבור משנה תורה מן הטעם שפירשתי כמה פעמים וכן כתב ז"ל הר"ם מקוצי אות באות כלשון ר"מ ז"ל:

ואף במטלטלין לא יתקיימו עד או יכתוב בכתב ידו. בגיטין פ' מי שאחזו ופרק הניזקין:

הלכה ד

השוטה אין מקחו מקח וכו' עד לקטנים. פרק הניזקין וגם בכתובות פרק מציאת האשה (דף ע'):

הלכה ה

מי שהוא עת שוטה עד מה שעשה. בבתרא פ' מי שמת (דף קנ"ה) ובפסחים פ' כיצד צולין:

הלכה ו

קטן עד שש שנים וכו' מדברי חכמים וכו' עד שיגדיל. פ' הניזקין ופ' מי שמת והביאור פי"א דהל' גזילה:

הלכה ז

בד"א בקטן שאין לו אפוטרופוס וכו' עד בטיב משא ומתן. בכתובות פ' מציאת האשה ובגיטין פ' הניזקין (דף נ"ט) ופ' התקבל ומי שאחזו רמיזא ובבתרא פ' מי שמת:

קטן היודע בטיב משא ומתן כו' עד כמו שביארנו: כתב הראב"ד ז"ל אני אומר שהקטן אין לו מחילה וכו': **ואני** אומר עיקר הלכה זו בגיטין בהלכות הרב ז"ל פרק מי שאחזו ופרק הניזקין ובב"ב פ' מי שמת ובכתובות פ' מציאת האשה ומה שחילק הראב"ד ז"ל במחילת קטן מחלוקת ישנה פרק הניזקין בשמעתיה דהפעוטות דאמרינן מתנתן מתנה

כי רבים הסכימו דמחילה כמתנה ושם הארכתי בראיות שונות זו מזו וגם בענין הקניין יש אומרים דכולהו משאות ומתנות דאמרינן התם ופרק מי שאחזו כקניין נינהו ורבים חולקים עליהם וכולם דברי אלהים חיים הם ואין מקום לחיבור זה בכל אותו האריכות והביאור שכתב ר"מ ז"ל הוא פי"ב:

ואני אומר שאין מקח הקטן כו' עד שנתרבו מדין וכו' עד או בשכירות מקום. יש לדבריו וסברותיו ראיות והוכחות לזה בגיטין פרק הניזקין ובמציעא פ"ק ופרק אלו מציאות ושם הארכתי בשיטתו מה שאין לו מקום בחבור הזה כמו שהקדמתי והביאור פ"ד דהלכות זכייה ומתנה:

הלכה יא

יראה לי שקטן שקנה קרקע וכו' עד ואין חבין לאדם שלא בפניו: כתב הראב"ד ז"ל מעתה לפי דבריו וכו': **ואני** אומר תמה אני על קושיא זאת שהרי אם באנו לומר למעלה קנה יכול להיות חובתו באונאה או ביוקרא וזולא או אם נשרפו חטים בעלייה וה"ל חובה לגבי קטן אבל הכא לזכותו אמרינן ותרתי מילי אמור רבנן זכין לו ואין חבין לו והן הן השתים שכתב ר"מ ז"ל למעלה ובכאן וכ"כ הר"ם ז"ל מקוצי אות באות:

הלכה יב

קטן שהגדיל וכו' עד אחר שיגדיל. בנדה פרק בא סימן (דף נ"ב) ובגיטין פ' המקבל (דף ס"ז) ופרק מי שמת (דף קנ"ה):

הלכה יג

בד"א בקרקע שלו כו' עד בדרכי העולם. בגיטין פרק המקבל וב"ב פרק מי שמת:

הלכה יד

מתנתו כשהוא פחות מבן כ' כו' עד שיגיע לרוב שנותיו. בגיטין פ' הניזקין (דף נ"ט) וב"ב פ' מי שמת (דף קנ"ה):

הלכה טז

מי שמכר בין בנכסיו כו' עד בממכרו. בב"ב פ' ח"ה ופרק מי שמת (דף קנ"ד) ובמציעא פ"ק ופרק הזהב:

הלכה יח

השכור מקחו מקח כו'. עד סוף הפרק. בעירובין פרק הדר (דף ס"ה):

פרק ל

הלכה א

המוכר שמכר קרקע עד לא רצה תחזור לבעליה. בבתרא פ' חזקת הבתים (דף נ"ב):

לפיכך כותבין שטר עד וא"צ לקנות ממנו כלום. בבתרא פרק חזקת הבתים ופ' גט פשוט (דף קס"ח):

הלכה ג

וכן האשה שמכרה עד קנו הלוקחין. בבתרא פרק חזקת הבתים (דף מ"ט ונ') ובגיטין פרק הניזקין (דף נ"ה ונ"ח) ובכתובות פרק מי שהיה נשוי (דף צ"ה) ופ' האשה שנפלו לה:

הלכה ה

בעל שמכר מטלטלין עד להוציא מידם. בבתרא פ' חזקת הבתים:

וכן יש לו לבעל כו' עד כמו שביארנו בהלכות אישות. בבתרא פרק חזקת הבתים ובכתובות פרק האשה שנפלו לה נכסים (דף פ"א) והביאור פכ"ג:

ב"ד שמכרו או לקחו וכו' עד שאינו שלו. בכתובות פ' האשה שנפלו ובבתרא פרק חזקת הבתים:

הלכה ז

המוכר או הנותן בשבת כו' עד סוף הפרק. בירושלמי ופ' שואל במסכת שבת ועוד כתבו ר"מ ז"ל בהל' שבת פכ"ג בכלל דיני שבת בס"ד: